

Kansikuvien kertomaa

1930-luvun *Kotilieden* kansikuvat vaikuttajana yhteiskunnassa

Nina Tiempo

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historian oppiaine

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tammikuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historian oppiaine

Nina Tiempo

Kansikuvien kertomaa. 1930-luvun *Kotilieden* kansikuvat vaikuttajana yhteiskunnassa

Sivumäärät: tutkielma 31 sivua, 6 liitesivua

Tässä kandidaatintutkielmassa käsittelen 1930-luvun *Kotilieden* kansikuvia, ja niissä näkyviä yhteiskunnallisia odotuksia ja normeja. Tutkielman alkuperäisaineistona toimii kaikki 1930-luvun *Kotiliesi*-lehdet, joita on yhteensä 230 kappaletta. Kansikuvat ovat yksittäisiä teoksia, ja ne käsittelevät useimmiten työntekoa, vapaa-aikaa, luontoa sekä sisustusta. Tutkin, minkälaisia teemoja koko vuosikymmenen ajalta nousee esille sekä sitä, miten yhteiskunnalliset normit näkyvät kuvituksissa. Tutkin myös kuvittajien, joita on ollut 20, roolia sekä heidän kuvitustyylejään. Aikaisemmissa aiheita käsittelevissä tutkimuksissa kaikkia tekijöitä ei ole otettu huomioon, vaan ne keskittyvät Martta Wendelinin ja Rudolf Koivun kuvituksiin.

Tutkimusmenetelmänä toimivat sekä kvantitatiiviset että kvalitatiiviset menetelmät. Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella olen luonut kokonaiskuvan kansikuvien aiheista. Olen laskenut esimerkiksi sisä- ja ulkotilojen, eläinten ja ihmisten määriä. Näin olen saanut selville, että tyypillisimmät kuvatut aiheet ovat naiset ja maaseutu. Kvalitatiivisilla eli laadullisilla menetelmillä olen keskittynyt yksittäisen aiheen tutkimukseen. Laadullisten menetelmien kautta kansikuvissa näkyvät aiheet olen tutkimuskirjallisuutta hyödyntäen liittänyt 1930-luvun tapakulttuuriin ja yhteiskuntaan. *Kotiliedestä* on aikaisemmin tehty laajasti tutkimusta, mutta kansikuvat ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Kansikuvien tutkimuksessa yleisimpinä teemoina nousivat suomalainen identiteetti sekä naiskuva. Suomalaista identiteettiä on rakennettu täydellisillä luontokuvauksilla, joissa sää ja luonto seuraavat vuodenaikojen rytmiä. Myös vuosittain tapahtuvat juhlapyhät, kuten joulukuva, juhannus ja pääsiäinen, ovat toimineet suomalaisen identiteetin rakentajana. Naiskuvaa on luotu työntekoa ja vapaa-ajan kautta. Naiset ovat pääosassa kansikuvia ja heidän työskentelynsä rajoittuu kodin piiriin. Heidät näytetään nöyrinä ja ahkerina, vaikka välillä vapaa-aikaa löytyy. Naisten elämänpiirissä näkyvät kotitalousideologian ja perheenmännyyden teemat. Koko vuosikymmenen tasolla kansikuvien aiheet ja teemat pysyvät samoina sekä toistuvat sykleittäin. *Kotilieden* kansikuvat ovat menneisyyttä ihannoivia eivätkä ne kerro aikalaisten elämästä realistisesti vaan ajan yhteiskunnan normeista.

Avainsanat: Kotiliesi, kansikuvat, kuvitus, suomalainen identiteetti, naiskuva, 1930-luku

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymys ja <i>Kotiliesi</i> lehtenä	4
1.2	Aineisto ja menetelmät	6
1.3	Aiempi tutkimus	9
2	Sukellus kansikuvien maailmaan	11
2.1	Kuvittajan kynästä	11
2.2	Tilastollinen katsaus kansikuviin	13
3	Suomalaisen identiteetin rakentaminen	16
3.1	Luonto ja sää kansallisessa maisemassa	16
3.2	Koko kansa juhlimassa	18
4	Ajan naiskuvaa luomassa	21
4.1	Naiset ja tytöt tekevät työtä kotona	21
4.2	Vapaa-aikaakin löytyy elämästä	23
5	Yhteenveto	26
	Lähteet	28
	Liitteet	32
	Taulukko 1. Kuvittajien nimet ja kuvitusten määrät	32
	Taulukko 2. Vuoden 1934 kaunokirjalliset teokset kansikuvissa	33
	Kuva 1. KL 8/1933	34
	Kuva 2. KL 12/1933	34
	Kuva 3. KL 2/1939	35
	Kuva 4. KL 24/1933	35
	Kuva 5. KL 5/1937	36
	Kuva 6. KL 19/1938	36
	Kuva 7. KL 21/1937	37
	Kuva 8. KL 20/1931	37

1 Johdanto

1.1 Tutkimuskysymys ja *Kotiliesi* lehtenä

Vaaleahiuksinen nuori nainen kattaa terassilla kahvipöytää vieno hymy kasvoillaan. Taustalla on kesäisen vehreä maalaismaisema, jossa näkyy peltoa ja vettä.¹ Tämä kuva on yksi monista *Kotilieden* kansilehdistä, josta välittyy lähestulkoon kiiltokuvamaisesti suomalainen elämä. 1930-luvulla *Kotiliesi*-lehden sisältö oli naisille suunnattua monipuolisilla aiheilla ja niiden tavoitteena oli muun muassa kehittää naisten ja perheen asemaa.² Kansallisromanttiset kansikuvat, jotka ihannoivat menneisyyttä, tuovat kuitenkin esille perinteisen puolen suomalaisesta yhteiskunnasta.

Tutkielmani käsittelee 1930-luvun *Kotiliesi*-lehden kansikuvia. Tutkimuskysymyksiäni ovat: Mitä toistuvia teemoja kansikuvista löytyy? Minkälaisia arvoja ja yhteiskunnan odotuksia kansikuvissa näkyy? Tutkin myös kansikuvien tekijöitä sekä pohdin heidän vaikutustaan kansikuvien lopulliseen ilmaisuun. Tutkielma on tärkeä, koska *Kotilieden* kansilehtiä ei ole aikaisemmin tutkittu kokonaisuutena tai kaikki kuvittajat huomioiden. Aiemmat tutkimukset keskittyvät Martta Wendelinin ja Rudolf Koivun kuvituksiin.³

Kansikuvat ovat tärkeä osa lehteä, sillä ne ovat usein ensimmäinen asia, minkä lukija näkee. Viestinnän tutkija Ullamaija Kivikuru tuo tutkimuksessaan esille kuinka lehtien kansia voi ”pitää näyteikkunana lehden sisältöön”.⁴ Samantyyppisenä pysyvät kansikuvat ovat helpottaneet lukijaa tunnistamaan lehden konseptin.⁵ Toisaalta kansikuva on saattanut vain johdatella lukijaa lehden aiheisiin eikä se ole suora viittaus sisältöön. *Kotiliesi* oli ensisijaisesti kulutustuote, mutta kansikuvat olivat myös käyttötaidetta. Aikalaiset kehystivät lehtiä ja pitivät niitä kodeissaan esillä.⁶ *Kotiliedessä* myös käsiteltiin vuosikertojen sidontaa ja lukijoita kehoitettiin kansikuvien säästämiseen.⁷ Vuonna 1937 *Kotiliesi* järjesti kansikuvakilpailun, johon osallistui 165 ihmistä, mikä kertoo kiinnostuksesta kansikuvia kohtaan.⁸

¹ Käytän viitteissä *Kotiliesi* -lehdestä ”KL” lyhennettä ja viittaan kansikuvaan ellei sivunumeroa ole erikseen mainittu. KL 13/1934.

² Malmberg 1991b, 198.

³ Esim. Aaltio, 1984.

⁴ Kivikuru 1996, 145.

⁵ Kivikuru 1996, 145, 146.

⁶ Aaltio 1984, 81.

⁷ KL 1/1937, 19.

⁸ KL 12/1937, 487; KL 18/1937, 681.

Historioitsija Arja Turunen jakaa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen suomalaisen lehdistön järjestö- ja kuluttajalehdistöön. Naistenlehdistön alku Suomessa ajoittuu 1800-luvun lopulle, jolloin ensimmäiset lehdet olivat naisasialiikkeen ja naisjärjestöjen julkaisemia.⁹ Ensimmäiset naisille suunnatut kuluttajalehdet syntyivät 1920-luvulla.¹⁰ 1930-luvulla yleisaikakauslehtiä olivat *Kotilieden* lisäksi muun muassa *Oma Koti*, *Eeva* sekä *Hopeapeili*. Naisten kuluttajalehtiin kuuluivat myös erikoisaikakauslehdet, jotka käsitelivät tiettyä aihepiiriä, kuten käsitöitä tai muotia.¹¹ Järjestölehtiä naisille olivat esimerkiksi *Emäntälehti*, *Naisten ääni* ja *Toveritar*.¹² Näistä 1930-luvun suomalaisista naistenlehdistä vain *Oma koti* -lehden kansilehti oli *Kotilieden* kaltainen värillinen kuvituskuva. Muiden mainittujen lehtien kansissa oli valokuvia, joko värillisenä tai mustavalkoisena.¹³

Kotiliesi perustettiin vuonna 1922, ja se oli ensimmäisiä naisille suunnattuja suomalaisia aikakauslehtiä. 1930-luvulla lehteä ilmestyi lähes poikkeuksetta kaksi kertaa kuukaudessa.¹⁴ Lehden itse ilmoittama painosten määrä on vaihdellut 122 000–133 000 kappaleen välillä vuosikymmenen aikana.¹⁵ Painosten määrä ei kuitenkaan kerro lehden levikistä tai lukijoiden määrästä, sillä samaa lehteä on saattanut lukea monta henkilöä ja osa lehdistä on voinut jäädä myymättä. Kohderyhmänä olivat lähinnä keskiluokkaiset perheelliset naiset, niin maaseudulla kuin kaupungeissa.¹⁶ Lehden mottona toimi ”Koti on yhteiskunnan sydän”, mikä tiivistää sisällön pääpiirteiden hyvin. *Kotiliesi* on luonteeltaan aikakauslehti, mutta siinä on ollut kuluttamisen ja viihteellisen sisällön lisäksi myös hyötytietoa sekä poliittisia aiheita.¹⁷ Lehden kaikki kansikuvat ovat yksittäisiä teoksia, joita on 1930-luvulla tuottanut yli 20 tekijää. Lähes puolet kaikista vuosikymmenen kansikuvista on tehnyt Martta Wendelin, joka usein mielletään lähes ainoaksi aikakauden *Kotilieden* kuvittajaksi.¹⁸

Kustantaja WSOY:n julkaisema *Kotiliesi* toimi lehtialalla ilman kilpailijoita 1920-luvun ajan. 1930-luvulla Otava julkaisi kaupunkilaisille tarkoitettun *Oma Koti* -lehden, mikä synnytti kilpailua naistenlehtien osalle. Samalla vuosikymmenellä lama-aika koetteli Suomea, mikä

⁹ Turunen 2014, 43.

¹⁰ Tommila & Salokangas 1998, 227.

¹¹ Esim. *Kotikutoja*, *Virkkaus- ja neuletyöt* sekä *Kauneudenhoitolehti*. Turunen 2014, 45.

¹² Turunen 2014, 43, 50, 52.

¹³ *Naisten ääni*, *Emäntälehti*, *Hopeapeili* ja *Eeva*.

¹⁴ Heinäkuun numerot 14 ja 15 ovat yhdistettynä yhteen lehteen.

¹⁵ Painosten määrä pieneni ajan myötä. Vuodesta 1936 asti painosten määrä 122 000 kappaletta. KL 5/1935, 212; KL 10/1935, 460; KL 16/1936, 620; KL 1/1938, 32; KL 23/1939, 864.

¹⁶ Malmberg 1991b, 200.

¹⁷ Turunen 2014, 41, 48.

¹⁸ Esim. Nurmijärvi-Taiteen museon KL-näyttelyn verkkosivuilla mainittiin vain Wendelin ja Koivu kuvittajina. <https://www.nt-museo.net/kotiliesi-nayttely>

vaikutti vahvasti kustantamoiden toimintaan. *Kotilieden* ja *Oma Koti* -lehtien välinen kilpailu aiheutti molemmille kustantamoille ongelmia, minkä vuoksi lehdet yhdistettiin vuonna 1934 Yhtyneet Kuvalehdet Oy:n alaisuuteen. Lehden nimeksi jäi *Kotiliesi*.¹⁹

Kotilieden sisältö oli 1930-luvulla monipuolinen, välillä jopa ristiriitainen. Useat tutkimukset tuovat esille, kuinka *Kotiliedessä* tuotiin esille perinteisen kotitalousideologian²⁰ ja perheenemännyyden tärkeyttä, mutta samalla se ajoi naisten aseman kehitystä ja päätöksentekomahdollisuutta oman tulevaisuutensa puolesta.²¹ Lehdessä esimerkiksi kannustettiin naisia kodin ulkopuoliseen työntekoon sekä opiskeluun, mutta samalla kodin hoitamista pidettiin naisen vastuulla.²² *Kotilieden* arvomaailmaan mahtui monipuolinen kuva naiseudesta, mutta kansikuviin asti se ei aina yltänyt.

1930-luvulla Suomi oli maatalousvaltainen ja kaupungistuminen oli hidasta. Yhteiskunnassa vaikeuksina olivat esimerkiksi lama-aika sekä poliittiset epävakaudet.²³ Naisten ja miesten väliset erot tulivat vahvasti esille erityisesti koulutuksen, perheen ja kotitalouden piireissä. 1800-luvun lopulta asti suomalaisessa keskiluokkaisessa ihanteessa keskeisenä toimijana oli ydinperhe, jossa naisella oli suuri rooli perhe-elämän keskuksena. Tämän vuoksi tyttöjen koulutus tähtäsi kotitalousopetukseen eikä ammatilliseen oppimiseen kuten poikien kohdalla.²⁴ Naisille suunnatuista aikakauslehdistä *Kotiliesi* ja *Emäntälehti* olivat tärkeimmät kotitalousideologian julkaisukanavat koulutuksen ohella.²⁵ *Kotiliesi* on osaltaan ylläpitänyt näitä asenteita, sillä ajan normatiiviset ajatukset sukupuolesta näkyvät vahvasti kansikuvissa.

1.2 Aineisto ja menetelmät

Alkuperäisaineistonani ovat kaikki 1930-luvun *Kotilieden* julkaisut, joita on yhteensä 230 kappaletta. Tutkimuksessa olen pääasiassa käyttänyt Kansalliskirjastoon digitoituja lehtiä.²⁶ Osaa lehdistä olen tutkinut myös fyysisinä kappaleina. Olen rajannut aineiston *Kotilieteen*, sillä kokonaisuuden hahmottaminen on helpompaa yhden aikakauslehden kontekstissa. Ajallinen rajaus 1930-luvulle on tapahtunut muutamien syiden vuoksi. Aineiston määrän

¹⁹ Malmberg 1991a, 109; Tommila & Salokangas 1998, 226, 227.

²⁰ Kotitalousideologian tavoitteena oli ylläpitää perinteisiä sukupuolituneita rooleja, kuten perheenemännyyttä. Se oli keskiluokkainen ajattelutapa, jota työväenluokka ei aina arvostanut. Kaarninen 1995, 42, 104.

²¹ Esim. Kaarninen 1995, 239; Töyry 2008, 30.

²² Kaarninen 1995, 239.

²³ Leino-Kaukiainen 1992, 184.

²⁴ Kaarninen 1995, 72.

²⁵ Kaarninen 1995, 73.

²⁶ Kansalliskirjastosta löytyy digitoituna KL-lehdet vuosilta 1922–1944, joista vuodet 1940–1944 ovat osittain rajoitettuja.

vuoksi ajallinen rajausta yhteensä vuosikymmeneen on riittävä tässä tutkielmassa. Kansikuvat hakivat vielä omaa tyyliään 1920-luvulla, jolloin ne olivat lähinnä ulkomaisten ja kotimaisten taiteilijoiden teoksien jäljennöksiä.²⁷ Kansikuvat eivät olleet vielä *Kotilieteen* tuotettuja, kuten 1930-luvulla. 1940-luvulta lähtien osa kansilehdistä on värivalokuvia kuvituskuviensa sijaan. 1940-luvun alkupuolen kuvitetuista kansilehdistä on puolestaan tehty jo kattavasti tutkimusta.²⁸

Kotilieden kansilehdet ovat pääsääntöisesti noin A4-paperin kokoisia tai sitä pienempiä. Vain etu- ja takakansi ovat värillisiä painettuja kuvia. Kansilehdissä tekstiä on vähän ja suurimpana on aina lehden nimi eli *Kotiliesi*. Lehden alareunaan on merkittynä hinta²⁹ sekä julkaisutiedot, joita ovat päivämäärä, kuukausi, vuosi sekä lehden numero. Joissakin lehdissä kansikuvan nimi on merkitty etukanteen, mutta yleensä kansikuvien nimet ja tekijät löytyvät lehden lopusta sisällysluettelosta.

Kansilehden pääosassa on kuva. Kansilehdissä ei ole mainoksia, iskulauseita tai juttujen otsikoita. Kansilehtien tyylit vaihtuvat useaan otteeseen 1930-luvun aikana, esimerkiksi typografian osalta.³⁰ Useimmat tyylit pysyvät samana noin vuoden verran, mutta joinain vuosina vaihtelua on enemmän. Osassa lehdissä kuvat ovat ”kehystettyjä” ja lehden nimi sekä muut tiedot ovat kuvan ulkopuolella yksiväristä taustaa vasten. Joissain numeroissa kuva ylittää koko kansilehden mitalle ja tekstit on sijoitettu kuvan päälle.³¹

Visuaalisen kulttuurin aineistot, kuten kuvat, ovat historian tutkimuksessa olleet vähemmällä huomiolla kuin kirjalliset aineistot. Kuvat ovat kuitenkin tärkeä historiantutkimuksen lähde.³² Kuva-analyysistä on tehty paljon tutkimusta, ja niissä yhteisenä piirteenä on visuaalisen kulttuurin ja kuvien monimuotoisuuden huomioiminen. Osa tutkijoista painottaa kuvien erityislaatuisuutta, koska heidän mukaansa kaikkea ei ole mahdollista kirjoittaa sanoin yhtä hyvin kuin kuvata.³³ Tutkijoista osa tuo puolestaan esille, miten kuva tarvitsee tekstin auttamaan katsojaa ymmärtämään kuvassa tapahtuvat asiat.³⁴ *Kotilieden* kansikuvien tutkimuksessa kuvan nimi auttaa usein ymmärtämään, mitä kuva esittää. Historioitsija Peter

²⁷ Aaltio 1984, 31.

²⁸ Esim. Kiili 2015; Aunila 2021.

²⁹ Lehden hinta yksittäismyynnissä oli 3 markkaa. Pula-aikana 1930-luvulla lehden korkeampi hinta olisi haitannut myyntituloja, minkä vuoksi hinta oli pidettävä matalalla. Karlsson & Jaatinen 1996, 17.

³⁰ Ks. kuvat 1–8. Typografia eli esimerkiksi fontti sekä sen väri ja koko vaihtelevat.

³¹ Ks. kuva 8, joka näyttää kehystetyn kuvan. Kuvat 1–7 ovat koko kannen kokoisia.

³² Burke 2001, 10, 14; Kupiainen 2007, 36.

³³ Burke 2001, 31.

³⁴ Järvi 2005, 16.

Burke tuo esille kulttuurin ymmärtämisen tärkeyden, sillä kuvat avautuvat lukijalle eri tavalla, kun kuvan kulttuurisen kontekstin ymmärtää.³⁵ Tämän vuoksi tuon esille 1930-luvun yhteiskuntaa sekä etenkin naisten elämänpiiriä kansikuvien tutkimuksen yhteydessä.

Kriittinen lukutaito on tärkeää kuvien analysoimisessa, sillä kuvat eivät ole peilejä historiaan. Kuvien tutkimuksessa oleellista onkin kysymyksen asettelu. Ajatusten, ideologioiden ja ihanteiden tutkiminen on mahdollista, kun taas objektiivisia kuvauksia on vaikeampi löytää.³⁶ Tämä ajattelu on mielestäni tärkeää myös *Kotilieden* kansikuvien tutkimuksessa. Kuvitukset eivät anna todellista tai kaikenkattavaa tietoa ajan yhteiskunnasta ja ihmisten elämästä, vaan ne tuovat esille aikalaisten ihanteita ja normatiivisia käsityksiä.

Kansikuvien tutkimukseen olen käyttänyt kvantitatiivisia sekä kvalitatiivisia menetelmiä. Kvantitatiivisia eli määrällisiä menetelmiä on historian tutkimuksessa käytetty vähemmän, mutta niiden avulla voi saavuttaa tietoa, jota pelkkä kvalitatiivinen tutkimus ei välttämättä tarjoa. Kvantitatiivinen tutkimus ei yksin riitä kertomaan historiasta, mutta se täydentää laadullista tutkimusta.³⁷ Kvantitatiivisella tutkimuksella olen luonut helposti hahmotettavan kokonaiskuvan laajasta aineistosta. Olen merkinnyt taulukkoihin jokaisen lehden kohdalla näkykö laskettavaa aihetta, kuten ihmisiä tai eläimiä, vai ei. Taulukoiden avulla on ollut mahdollista kokonaisuutensa lisäksi ottaa huomioon vuositasolla ja koko vuosikymmenen tasolla tapahtuvat muutokset. Kvalitatiivisilla eli laadullisilla menetelmillä olen puolestaan keskittänyt tarkemmin yksittäisen teeman käsittelyyn. Lähikatsomisen kautta on ollut mahdollista tutkia esimerkiksi sään ja ympäristön muutoksia vuodenaikojen näkökulmasta.

Aloitin kansikuvien tutkimisen luetteloimalla kuvat pääaiheiden³⁸ mukaan, jotta saisin käsityksen mitä kaikkea kansikuvissa näkyy. Kansikuvia olen käynyt läpi useita kymmeniä kertoja, mikä on mahdollistanut teemojen selkeän hahmottamisen. Aineistosta nousi esille kaksi suurta teemaa, joita ovat suomalainen identiteetti sekä naiskuva. Suomalaisesta identiteetistä kertovat kansikuvissa näkyvä luonto sekä juhlapyhät. Naiskuva puolestaan näkyy ihmisten toiminnan kautta. Molempien teemojen ja lähes jokaisen yksittäisen aiheen, kuten pukeutumisen, kahvinjuonnin ja urheilemisen, kohdalla olen käynyt koko aineiston läpi

³⁵ Burke 2001, 36.

³⁶ Burke 2001, 30, 31.

³⁷ Kiiskinen 2010, 94–97.

³⁸ Näitä ovat naiset, miehet, lapset, maisema, eläimet, ruoka ja sisustus, ja ne ovat vaihtelevissa määrin esillä.

uudestaan. Tämä on mahdollistanut keskittymisen tiettyyn yksityiskohtaan, mikä osaltaan vähentää virheitä sekä huolimattomuutta.

Tutkimuksen rakenne johdannon jälkeen alkaa yleiseltä tasolta, jossa tarkastelen *Kotilieden* kansikuvien tekijöitä sekä tilastollisia aiheita, kuten kaupunki- ja maaseutukuvaston määriä. Käsittelen myös kansikuvista puuttuvia aiheita, jotka osaltaan vaikuttavat siihen, mitä aiheita nostan esille. Tutkimus etenee temaattisesti kansikuvien tarkempaan analyysiin ja teemojen käsittelyyn. Suomalaista identiteettiä käsittelevässä luvussa tarkastelen maisemakuvausta sekä juhlahyviä. Naiskuvaa käsittelevä luku puolestaan jakaantuu työntekoon ja vapaa-aikaan.

Pelkkä kansikuvien kuvaileminen ei ole yhtä mielekästä kuin alkuperäisten kuvitusten näkeminen. Tämän vuoksi olen valokuvannut useita *Kotilieden* kansilehtiä, jotka löytyvät tutkielman lopusta liite -sivuilta. Kuvista olen halunnut nostaa esiin tiettyjä tarkasteltavia piirteitä tai muutoksia sekä mahdollistaa lukijalle kokonaiskuvan hahmottamisen eri kuvittajat ja tyylit huomioiden.

1.3 Aiempi tutkimus

Kotiliedestä on tehty monipuolisesti tutkimusta eri tieteenaloilla. Niin historian tutkijat, kielitieteilijät kuin sukupuolen tutkijat ovat olleet kiinnostuneita lehdestä, sen sisällöstä ja vaikutuksesta naisiin. Esimerkiksi mainokset, ruokavalio ja kotitalouskasvatus ovat olleet tutkimuksen kohteena monissa pro gradu -tutkielmissa.³⁹ Verrattuna muihin *Kotiliettä* koskeviin tutkimusaiheisiin, kansikuvista tehtyä tutkimusta on vähän. Kansikuvia on käsitelty hieman useiden tutkimusten yhteydessä.⁴⁰

Ulla Aaltion tekemä pro gradu -tutkielma *Martta Wendelinin kuvittamat Kotilieden ja Aitta-lehden kannet 1920- ja 1930-luvulla* (1984) käsittelee kansikuvia monipuolisesti. Aaltion tutkimus on merkittävä, sillä se käsittelee laajaa aineistoa ja tutkimukseen on myös haastateltu nyt edes mennyttä Martta Wendelinää. *Kotilieden* kansikuvista on tehnyt pro gradu -tutkielman myös Heili Kiili, joka käsittelee 1940-luvun alkupuolen sotavuosien aikaisia kansia.⁴¹

Käyttämäni tutkimuskirjallisuus painottuu aikakauslehtien ja naistenlehtien historiaan sekä 1930-luvun yhteiskunnan eri aiheisiin. Arja Turunen painottaa suomalaisen naistenlehdistön

³⁹ Ks. Pesola 2020; Räsänen 2021; Lindsten 2023.

⁴⁰ Esim. Aunila 2021, 71–72; Kivikuru 1996, 145–146.

⁴¹ Kiili 2015.

monipuolisuutta, minkä vuoksi esimerkiksi *Kotiliettä* ei voi erotella angloamerikkalaisten maiden tavoin naisasia- tai kuluttajalehdeksi.⁴² *Kotilieden* toimitus olikin soveltanut ulkomaisten naistenlehtien sisältöä suomalaiseen yhteiskuntaan sopivaksi.⁴³ 1930-luvun yhteiskunnallisesta tilanteesta, naisten asemasta ja kotitalousideologiasta on huomattava määrä tutkimusta.⁴⁴ Monet kansikuvien teemat vaativat tutkimuskirjallisuutta taustoittamaan niiden merkitystä ajan yhteiskunnalle. Esimerkiksi kahvikulttuurin näkyminen kansikuvissa aukeaa paremmin, kun sen pystyy liittämään aikalaisten tapakulttuuriin.⁴⁵

⁴² Turunen vertaa suomalaista naistenlehdistöä angloamerikkalaiskulttuurien naistenlehtiin, jotka ovat luonteeltaan selkeästi muoti- ja kauneudenhoitolehtiä tai järjestölehtiä. Turunen 2014, 38, 43.

⁴³ Turunen 2014, 47.

⁴⁴ Esim. Vento 1979; Kaarninen 1995; Kivikuru 1996.

⁴⁵ Lindstén 2017.

2 Sukellus kansikuvien maailmaan

2.1 Kuvittajan kynästä

1930-luvun kansikuvien kuvittajina on 20 nimettyä henkilöä, ja kahdeksasta lehden numerosta puuttuvat kuvittajan tiedot. Taulukkoon 1 on koottuna kaikkien kuvittajien nimet sekä heidän kuvitustensa määrät. Puolet kaikista 1930-luvun kansilehdistä on tehnyt Martta Wendelin. Rudolf Koivu on tehnyt kansikuvia toiseksi eniten (37 kpl), mutta huomattavasti vähemmän kuin Wendelin. Useita kansikuvia ovat tehneet P. Söderström ja E. Muona.⁴⁶ Viidellä kuvittajalla kansikuvien määrät vaihtelevat kahden ja kahdeksan kappaleen välillä. Yksitoista kuvittajaa on tehnyt yhden kuvan.

1930-luvulla kansikuvien tyyli alkoi muotoutua ja kuvat tehtiin *Kotiliettä* varten.⁴⁷ Kansikuvien kuvittajissa on ollut eniten vaihtelevuutta vuoden 1930 aikana, jolloin nimettyjä on 11 ja nimeämättömiä kolme. Myöhempinä vuosina kuvittajat eivät vaihdu yhtä useasti ja saman henkilön kuvitukset ovat usein peräkkäisissä numeroissa. Esimerkiksi Koivu teki kaikki kansikuvansa yhtäjaksoisesti vuosien 1933 ja 1934 aikana. Myös Muona teki kaikki 16 kansikuvaansa vuoden 1931 aikana. Wendelin teki neljänä vuotena kaikki lehden numerot, ja hän on myös tehnyt vähintään yhden kansikuvan lähes jokaisena vuonna.⁴⁸ Vain Martta Wendelin sekä Rudolf Koivu ovat olleet kuvittajista tutkimuksen kohteena. Suurimmasta osasta kuvittajista ei löydy tarkempaa tietoa tai heistä tehtyä tutkimusta. Kuvittajien panos jääkin usein vähemmälle huomiolle, mistä kertoo tutkimuskirjallisuuden vähäisyys.

Useimmat kansikuvien kuvittajat kuvaavat ihmisiä toimimassa suomalaisessa maisemassa arkisten aiheiden ääressä. Monet aikalaiset ovat pitäneet aiheita liian optimistisina ja idealistisina, mikä ei vastannut suomalaisuutta todellisuudessa.⁴⁹ Kansikuvien haluttiin olevan tukena suomalaisille vaikeina aikoina, jolloin pulakausi ja yhteiskunnan levottomuudet olivat pinnalla. Ihanteelliset ja rauhalliset kuvat menneisyydestä nostattivat kansan itsetuntoa.⁵⁰ Kotimaiset ja kansalliset aiheet olivat tyypillisiä muussakin 1930-luvun aikakauslehtien kansikuvissa sekä kulttuurielämässä, kuten kirjallisuudessa ja taiteessa.⁵¹ Vuoden 1934

⁴⁶ Kaikkien kuvittajien etunimet eivät ole selvillä. Lehteen on usein merkattu vain etunimen ensimmäinen kirjain ja sukunimi. Ks. taulukko 1.

⁴⁷ Aaltio 1984, 31.

⁴⁸ Wendelin on tehnyt kaikki kansikuvat vuosina 1932, 1935, 1936 ja 1938. Poikkeuksena vuosi 1933, jolloin vain Koivu on tehnyt kuvitukset.

⁴⁹ Aaltio 1984, 81.

⁵⁰ Aaltio 1984, 39; Ahdeoja 2003, 28.

⁵¹ Aaltio 1984, 39.

kansikuvat poikkeavat vuosikymmenen muista kuvista aiheenaan ”kotikuvia Suomen kirjallisuudesta”.⁵² Koivun ja Wendelinin tekemät kansikuvat kuvaavat suomalaisen kaunokirjallisen teoksien aiheita ja kohtauksia. Etenkin Sakari Topeliuksen, Aleksis Kiven ja Juhani Ahon teokset toistuvat useasti. Taulukkoon 2 on listattuna kaikki teokset, niiden kirjailijat sekä kansikuvan kuvittaja.

Julkaistujen kansikuvien lopulliset päätökset on tehnyt lehden toimitus, joka on asettanut kansikuvien vaatimukseksi yhtäläisyyden lehden sisällön kanssa.⁵³ Tämä käy ilmi esimerkiksi vuoden 1937 kansikuvakilpailun säännöistä, jossa mainittiin, että kansikuvien täytyy vastata *Kotilieden* sisältöä.⁵⁴ Myös Ulla Aaltion tekemässä haastattelussa Martta Wendelin toi esille, että hänellä oli paljon päätösvaltaa kansikuvien aiheiden valitsemisessa, mutta hän pyrki aina huomioimaan lehden tavoitteet.⁵⁵ Kuvittajalla on siis ollut päätösvaltaa kuvien tyylin ja tarkempien aiheiden valitsemisessa, vaikka toimitus on asettanut ohjeita.

Tyylillisiin asioihin kuvittajilla on ollut vapautta, sillä tuotannot eroavat välillä hyvinkin paljon toisistaan.⁵⁶ Värit, ääriiviivat, asettelu ja realismisuus vaihtelevat eri kuvittajien välillä ja usein myös yhden kuvittajan tuotannossa on tyylillisiä eroja.⁵⁷ Kuvien tarkkuudet vaihtelevat: joissain kuvissa pienetkin yksityiskohdat ovat selkeästi erotettavissa, kun taas välillä kuvat ovat hyvin suttuisia, jolloin jopa ihmisen kasvoista ei saa selvää. Kansikuvissa käytetään yleisesti kaikkien tekijöiden kohdalla monipuolisesti värejä.

Osa kuvittajista, kuten Wendelin ja Koivu, pyrkivät realismukseen. Heidän kuvituksissaan ihmishahmot ja ympäristö on kuvattu todellisen oloiseksi yksityiskohtien, mittasuhteiden ja tarkkuuden kautta. Kaikki kuvittajat eivät pyri samankaltaiseen kuvitukseen. Esimerkiksi Vikstedtin kuvittamat kannet eroavat muista selkeästi. Hänen kuvissaan yksivärisen taustan päälle on sommiteltu yksittäisiä pieniä kuvia eivätkä ne luo yhtenäistä kokonaisuutta kanteen. Myös Jännes tuo omalaatuisen tyyliä esille epärealistisella kaavamaisuudella ja vähillä yksityiskohdilla.⁵⁸ Muonan maisemakuvat ovat useimmiten melko epätarkkoja ja vaaleita väreiltään, mutta sisustuskuvat ovat tummempia, yksityiskohtaisia ja tarkkoja.

⁵² KL 19/1933, 639.

⁵³ Aaltio 1984, 33.

⁵⁴ KL 12/1937.

⁵⁵ Aaltio 1984, 33.

⁵⁶ Vrt. esim. kuvia 4, 5, 8.

⁵⁷ Esim. Wendelinin tuotannossa on vaihtelevuutta.

⁵⁸ Ks. kuva 5.

2.2 Tilastollinen katsaus kansikuviin

Käsittelen kvantitatiivisen menetelmän avulla, mitä aiheita kansilehdissä näkyy koko vuosikymmenen ajalta. Tuon luvun lopuksi esille myös aiheita, joita ei kansikuviissa näytetä. Useimmissa 1930-luvun kansikuviissa pääosassa on ihminen ja hänen ympäristönsä on kuvattu taustana, joka voi olla esimerkiksi kodin sisustusta tai ulkomaisemaa. Hieman alle 80 % kansikuvista on jonkinlainen tausta. Taustattomissa kansikuviissa on puolestaan kuvattuna yksi tai useampi asia, minkä lisäksi niissä on vain yksivärinen tausta.⁵⁹

Kaupungit ja maaseutu eroavat toisistaan kansikuviissa. Noin puolet kansilehdistä sijoittuu selkeästi maaseudulle. Kaupunkikuvastoa ja määrittelemättömiä tiloja on kumpaakin noin neljäsosa kaikista kansikuvista. Maaseudun ja kaupungin väliset erot näkyvät erityisesti kotien sisustuksessa. Maaseudulla kotien sisäkuvat ovat usein tupakeittiöstä, joissa on esimerkiksi vanhanaikaiset hirsirakenteet ja leivinuunit.⁶⁰ Maaseudun kotien sisustuksessa näkyy myös paljon räsymattoja. Kaupunkilaiskodissa sisustus vaikuttaa kalliimmalta ja on modernimpaa.⁶¹

Kansikuvan miljöö sijoittuu selkeästi joko sisä- tai ulkotiloihin, ja ne esiintyvät eri vuosien välillä melko tasaisesti. Sisätiloja on kuvattu 43 % ja ulkotiloja 57 %. Jokaisena vuotena ulkokuvaukset painottuvat etenkin kesäkuukausiin. Muina vuodenaikoina kuvitukset ovat useimmiten sisätiloissa. Poikkeuksellisesti vuonna 1934 vain viisi kansikuvaa on sisätiloista ja loput 19 ovat ulkotiloja, mikä on suurin jakautuminen koko aineistosta. Sisäkuvaudet ovat yksityisiä tiloja ihmisten kodeista, lähinnä keittiöistä ja olohuoneista.⁶² Maisemakuvaudet näyttävät puolestaan tyypillistä suomalaista luontoa. Ulkotiloja on kuvattu monipuolisemmin maaseudulta, mutta myös kaupunkia näkyy muutamissa kansissa.⁶³ Maaseudun ulkotiloissa näkyy paljon talojen pihapiiriä sekä luontoa, kuten metsää, peltoa ja rantaa.⁶⁴

Huomattavan isossa osassa eli 86 % kansikuvista on kuvattu ihmishahmoja.⁶⁵ Eniten on kuvattuna naisia ja toiseksi tyttölapsia. Miehiä ja poikalapsia on selkeästi vähiten koko aineistossa. Kansikuviissa ihmisten ilmeet ja eleet ovat useimmiten rauhallisia ja hillittyjä.

⁵⁹ Ks. taustattomia kuvat 5, 7. Muut kuvat ovat taustallisia.

⁶⁰ KL 2/1930; KL 5/1931; KL 20/1932.

⁶¹ Ks. kuva 8. Esim. KL 4/1931; KL 19/1939.

⁶² Esim. KL 22/1931; KL 23/1937; KL 19/1939.

⁶³ KL 8/1930; KL 20/1936; KL 20/1939.

⁶⁴ Esim. KL 15/1931; KL 11/1939.

⁶⁵ Vuonna 1931 poikkeuksellisesti vain viisi kappaletta, jossa näkyy ihmisiä. Muina vuosina ihmisten määrät jakaantuvat tasaisemmin.

Vuosikymmenen loppupuolella tunteiden kirjo hieman laajenee, ja aikuisetkin näyttävät iloisemmilta. Hampaat näyttävää hymyä tai riemua ei juurikaan ole näkyvissä, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.⁶⁶ Monissa kansikuvissa naiset näyttävät haaveilevilta. Tekeminen, kuten lukeminen tai käsityöt, on jätetty kesken ja katse on kohdennettu kaihoisesti ikkunasta ulos.⁶⁷ Useimmissa kuvissa ihmiset näyttävät keskittyneiltä tekemiseensä. Lasten kohdalla tunteet ovat ilmeikkäämpiä ja monipuolisempia. Nauravaiset ja leikkivät lapset näkyvät monessa kannessa, mutta myös ärsyyntymisen tunteita on havaittavissa esimerkiksi läksyjen teossa.⁶⁸

Kotiliedessä naisten pukeutumiseen liittyvä ohjeistus oli usein modernia eikä housujen suosittelua kaihdettu. 1900-luvun alkupuolella housujen käyttö yleistyi urheilupukeutumisen, etenkin hiihtämisen kautta, mutta myös työasuihin suositeltiin housuja.⁶⁹ *Kotilieden* kansikuvissa on kuitenkin havaittavissa perinteisempää pukeutumista, sillä yksinkertaiset ja käytännölliset mekot näkyvät niin vapaa-ajalla kuin työnteossa.⁷⁰ Naiset ovat käyttäneet kansikuvissa housuja vain hiihtäessä.⁷¹ Miehet ovat yleisesti pukeutuneet siisteihin housuihin ja paitoihin. Lasten pukeutuminen on myös sukupuolittunutta, tytöt ovat mekoissa ja pojat housuissa. Vaatteet ovat jokaisessa kannessa poikkeuksetta puhtaita, ehjiä ja siistin näköisiä.

Uskonnollisuus ja kristillisyyden on ollut osa ihmisten arkea, ja ne näkyvät myös kansikuvissa melko vahvasti. Osassa kansikuvia uskonnollisuus tulee selkeästi esille, kuten kirkkojen kuvauksissa.⁷² Myös konfirmaatio ja rippikoulu on nähtävissä muutamassa kansikuvassa.⁷³ Välillä uskonto tulee hienovaraisemmin esille, kuten kannessa *Iltarukous*, jossa on nähtävissä lapsi rukoilemassa sängyllään.⁷⁴ Kirkolliset aiheet jatkuvat läpi koko vuosikymmenen monien tekijöiden kuvissa. Uskonnolla on ollut merkitystä ihmisten elämässä pyhien aikataulutajana. Kristillisyyden näkyvät vuosittain erityisesti joulunumeroissa, mistä myöhemmin luvussa 3.2 lisää.

⁶⁶ KL 4/1938; KL 2/1939; KL 17/1939.

⁶⁷ Ks. kuva 6. Esim. KL 19/1938.

⁶⁸ KL 23/1939; KL 21/1936.

⁶⁹ Naisten housut urheilupukeutumisessa alkoi näkyä 1910–1920-lukujen vaihteessa. Housuja suositeltiin esimerkiksi puutarha- ja navettapuvuksi naisille. Turunen 2011, 217, 231, 250, 361.

⁷⁰ On hyvä huomioda, että KL:ssä suositeltiin myös perinteistä mekko- ja esiliinoja. Myös kansallispuvut näkyvät kansikuvissa useasti.

⁷¹ KL 3/1932; KL 2/1939.

⁷² KL 8/1930; KL 7/1934; KL 12/1934; KL 10/1937; KL 8/1938.

⁷³ Kansikuvan nimi sisällysluettelossa varmistaa, että kyseessä on rippikoululaisia. KL 10/1932; KL 12/1936.

⁷⁴ KL 21/1932.

Kansikuvista on huomattavissa eläinten osallisuus ihmisten elämään. Kymmenesosassa kansikuvista on nähtävissä eläimiä, jotka ovat lemmikkejä tai karjaa. 1900-luvun alkupuolella lemmikit ovat olleet tärkeä osa perhettä suomalaisessa keskiluokkaisessa arjessa.⁷⁵ Kissat ja koirat ovatkin esillä monissa kansikuvissa, joissa he oleilevat rauhallisesti ihmisten lähetyvillä.⁷⁶ Eläimet ovat kuuluneet ihmisten arkeen 1930-luvulla myös omavaraistuotannon ja karjatalouden kautta.⁷⁷ Siitä kertoo kansissa näkyvät lehmät, vuohet, kanat ja karitsat.⁷⁸

Tämä tutkielma käsittelee *Kotilieden* kansikuvissa näkyviä aiheita ja teemoja, mutta on hyvä ottaa huomioon myös puuttuvia asioita. Ulla Aaltio tuo esille kansikuvista puuttuneen esimerkiksi joulupukki ja tontut, sillä päätoimittaja Alli Wiherheimo halusi korostaa kristillistä perinnettä ja Raamatullisia aiheita.⁷⁹ Mervi Kaarninen tuo esille puolestaan teollisten maisemien puuttumisen.⁸⁰ Talonpoikaisidyllin mukaiset maisemat ja keskiluokkainen kohderyhmä saattavat vaikuttaa siihen, että kaupunkien teollisuutta ei ole haluttu ihannoida ja esittää kansikuvissa.

Kansikuvista puuttuu yleisesti kärsimys, suru, köyhyys ja ongelmat. Etenkin lasten kuvaaminen on hilpeää tai keskittynyttä, eikä surua ole havaittavissa. Aikuisten naisten kohdalla on välillä huomattavissa haikeutta, mutta on vaikea määritellä, olisiko se surua.⁸¹ Julkisuuden henkilöt ovat jääneet myös pois kuvastosta. Ainakin Wendelin on käyttänyt ihmisten kuvaamisessa pelkästään mielikuvitusta, eivätkä ne jäljittele todellisia ihmisiä.⁸² Vapaa-ajanviettopaikat, kuten elokuvateatterit, teatterit, kahvilat ja ravintolat ovat kaikki jääneet pois. Myös kaupunkikuvasto on melko rajallinen, sillä esimerkiksi puistoja ei ole näkyvissä. Teknologiaa ei juurikaan huomioida sähkövalaistusta lukuun ottamatta.

Syitä näille puuttuville aiheille voi olla monia. Lehden kansikuvan tarkoituksena on herättää ostajassa mielenkiintoa ja halua ostaa lehti.⁸³ Etenkin surullisten ja ongelmallisten aiheiden puuttuminen on siksi ymmärrettävää. Voidaan olettaa positiivisten aiheiden myyvän paremmin, vaikka ne olisivat epärealistisia.

⁷⁵ Schuurman & Syrjämaa 2021, 174, 185.

⁷⁶ Esim. KL 10/1933; KL 17/1934; KL 5/1935; KL 20/1937.

⁷⁷ Nikkilä 2024, 67.

⁷⁸ KL 14/1930; KL 16/1930; KL 8/1936.

⁷⁹ Aaltio 1984, 70.

⁸⁰ Kaarninen 1996, 39.

⁸¹ Esim. KL 6/1934; KL 18/1934.

⁸² Aaltio 1984, 40.

⁸³ Kivikuru 1996, 142–143.

3 Suomalaisen identiteetin rakentaminen

3.1 Luonto ja sää kansallisessa maisemassa

Visuaaliset esitykset ovat tärkeä osa kansallisen identiteetin rakentamista. Kansallista maisemaa ja siten suomalaista identiteettiä on rakennettu Suomessa jo ennen itsenäistymistä, ja sen rakentaminen jatkuu edelleen 2000-luvulla.⁸⁴ Myös *Kotiliesi* on osallistunut suomalaisen identiteetin rakentamiseen. Tässä luvussa käsittelen kansikuvia, jotka kuvaavat suomalaista luontoa ja maisemaa. Maisemankuvauksen lisäksi suomalaista identiteettiä rakennetaan kansallisilla juhlapyhillä, joita käsittelen seuraavassa alaluvussa. Noin kaksi kolmasosaa 1930-luvun kansilehdistä näyttää selkeästi vuodenajan tai juhlan.

Kansallista maisemaa katsotaan aina kulttuurisista ja ideologisista lähtökohdista käsin, joten katsojan tulkinta vaikuttaa maiseman näkemiseen. Suomalaista kansallismaisemaa on rakennettu esimerkiksi 1800- ja 1900-lukujen kansallisromanttisessa taiteessa, mikä on vaikuttanut vahvasti näkemyksiin suomalaisesta luonnosta ja maisemasta.⁸⁵ Myös 1900-luvun alkupuolella kansakouluihin tehdyt koulutaulut ovat esittäneet ihannoivaa ja ideologista kuvaa suomalaisesta maisemasta. Näissä korostui vuoden 1918 sodan jälkeen etenkin maaseutuhenkisyys, kun taas kaupungistuminen ja tehdastyöläisyys jäivät käsittelemättä.⁸⁶ Järvi- ja metsämaisemat sekä koskematon luonto ovat olleet suosittuja kuvauksen kohteita niin suomalaisessa taiteessa kuin koulutauluissa.⁸⁷ Nämä aiheet ovat selkeästi huomattavissa myös *Kotilieden* kansikuvissa.

Kansalliseen maisemaan on tehty tietoisia valintoja ja ne kertovat kuulumisen ja poissulkemisen politiikasta.⁸⁸ Myös *Kotiliedessä* on tehty ajalle tyypillisiä valintoja. Yli puolet 1930-luvun kansikuvista kuvaavat ulkotiloja, ja niistä vain harvoissa on näkyvissä kaupunkia.⁸⁹ Suurimmaksi osaksi kuvat ovat maaseudun peltoja sekä metsä- tai järvimaisemaa. Kuvaukset ovat yksityiskohtaisia lähikuvia luonnosta sekä laajemman panoraamamaiseman käsittäviä.⁹⁰ Suomessa oli 1930-luvulla paljon maisemia, joita ei kansikuvissa käsitelty. Teollisuusmaisemien puuttumisen lisäksi myös suomenruotsalaiseen

⁸⁴ Mäkiranta & Timonen 2017, 7–8.

⁸⁵ Mäkiranta & Timonen 2017, 9–10.

⁸⁶ Pätäri & Kupiainen 2017, 69–71.

⁸⁷ Pätäri & Kupiainen 2017, 71; Mäkiranta & Timonen 2017, 9.

⁸⁸ Mäkiranta & Timonen 2017, 10.

⁸⁹ Kaupunkia kuvaavat: KL 6/1937; KL 19/1938; KL 18/1939; KL 20/1939.

⁹⁰ Yksityiskohtaisia esim. KL 19/1930; KL 13/1932. Laaja maisema esim. KL 7/1932; KL 11/1933; KL 10/1938.

kulttuuriin liitetty merellinen saaristomaisema on jäänyt kansikuvissa kuvaamatta. Kansikuvat näyttävät tiukasti vain Järvi-Suomen maisemia. Vesistöt erottuvat järviksi, sillä maisemassa on näkyvissä veden lisäksi maata eikä merelle tyypillistä ulappaa.⁹¹

Suomessa vuodenaikojen vaihtuminen on vaikuttanut ihmisten elämään vahvasti.⁹² Siten myös maisemankuvaukseen liittyy vahvasti sää ja vuodenaajat. *Kotilieden* kansikuvat seuraavat ajantasaisesti vuodenaikojen rytmiä.⁹³ Keväisin ja kesäisin kuvat ovat sekä sään että yleisen värimaailman puolesta vaaleampia ja kevyempiä. Syksyisin ja talvisin kuvat ovat väriltään tummemmat ja auringonvaloa on niukasti. Kansallinen maisema on kuvattu vahvasti ihanteiden mukaan, ja sitä vahvistaa lähes poikkeuksetta miellyttävä tai jopa täydellinen sää. Vuodenaikojen ajankohtainen seuraaminen *Kotiliedessä* kertoo, miten tärkeässä osassa vuodenaajat ja sään tuomat vaihtelut ovat suomalaisuuden kuvauksessa.

Vuodenaikojen vaihtuminen tapahtuu kansikuvissa hiljalleen. Kevään aikana kuvataan paljon lehdettämiä puita sekä ensimmäisiä kukkia, niin valkovuokkoja kuin narsisseja ja tulppaaneja.⁹⁴ Sää on aurinkoista, mutta vielä viileää. Huonoa kesäpäivää *Kotilieden* kansissa ei ole. Maaseudun luonto on vehreää ja täydessä runsauden loistossa, ja myös pukeutuminen on vähentynyt.⁹⁵ Maisema on aina aurinkoinen ja tyyni, sillä esimerkiksi vedenpinta on tasainen ja puiden oksat ovat rentoina alaspäin.

Syyskuu kuvataan usein vielä lämpimänä, mutta marraskuuhun päästessä sekä luonto että sää ovat täysin muuttuneet.⁹⁶ Sienet ja marjat ovat kasvaneet ja lehdet alkavat tippua maahan.⁹⁷ Vuoden ainoat ”epämiellyttävät” ja tuuliset säät näkyvät syksyn sateissa. Lehdet lentävät ja sadepisarat piiskaavat vinosti, mikä saa ihmisten hiukset sekaisin.⁹⁸ Talvi saapuu jokaisen syksyn jälkeen korkeiden nietosten ja rauhallisen lumisateen kanssa.⁹⁹ Aurinko paistaa muita vuodenaikoja vähemmän, ja maisemat ovat usein hämäriä tai pilkkopimeitä.¹⁰⁰ Talven pimeys alkaa lopulta väistyä kevään tieltä. Vuodenaikojen sykli jatkaa vuosittain samaa kaavaa.

⁹¹ Esim. KL 12/1930; KL 11/1933; KL 12/1934; KL 12/1939.

⁹² Ollila 2000, 19; Laine 2020, 209.

⁹³ Vuodenaikojen vaihtuminen näkyy kuvissa: kevät 1, kesä 2, syksy 6, talvi 3.

⁹⁴ Tulppaaneja esim. KL 8/1931; KL 9/1935; KL 6/1936. Narsisseja esim. KL 6/1932; KL 6/1937.

⁹⁵ Kesäkuukausien kansikuvat ovat aina ulkokuvia maaseudulta, joissa niityt sekä vesistöt korostuvat. Esim. KL 12/1932; KL 13/1936; KL 13/1939.

⁹⁶ Lämpimämpi pukeutuminen nähtävissä esim. KL 18/1932; KL 20/1936.

⁹⁷ Esim. KL 21/1933; KL 20/1934.

⁹⁸ KL 19/1935; KL 20/1938.

⁹⁹ Esim. KL 3/1933; KL 1/1939.

¹⁰⁰ Esim. KL 1/1933; KL 1/1938; KL 21/1932; KL 22/1932; KL 22/1934.

Yhtenä syynä kansien ihanteellisiin maisemakuvauksiin voidaan pitää lehden kaupallista ja kulutustuotteen luonnetta sekä myynnin kannattavuutta. Toisaalta kansikuvissa on mahdollisesti haluttu kuvata yleistä suomalaista maisemaa, johon mahdollisimman moni voisi samaistua. Oli kansikuvien maisemankuvauksen ihanteellisuus mistä tahansa syystä tehty, ovat ne selkeästi yhteneviä laajemman kansallisen kuvaston kanssa. *Kotiliesi* on osaltaan vahvistanut mielikuvia puhtaasta ja ihanteellisesta suomalaisesta luonnosta.

3.2 Koko kansa juhlimassa

1930-luvun kansikuvissa arki ja juhla vaihtelevat tasaisesti. Kansikuvissa käsitellyt juhlat koskevat suurinta osaa suomalaisia ja ne ovat vuodenaikaan sidottuja eli tapahtuvat vain kerran vuodessa. Perheen sisäisiä juhlia, kuten ristiäisiä, syntymäpäiviä, häitä¹⁰¹ ja hautajaisia ei ole nähtävissä.¹⁰² Monet henkilökohtaiset ja vuodenajasta riippumattomat juhlat ovat kenties hankalampia yleistää suurelle lukijajoukolle. Osa kansallisista juhlista on myös jäänyt pimentoon. Esimerkiksi itsenäisyyspäivää tai pyhäinpäivää ei ole näkyvissä.¹⁰³ Lehtien kansikuvat eivät ole pelkästään näyttäneet, miten juhlia vietetään vaan aktiivisesti rakentaneet juhlimisen tapoja.

Pääsiäinen näkyy kansikuvissa vuosittain selkeästi sekä uskonnollista että kansantapaisista näkökulmista. Kristinuskossa pääsiäinen on tärkeä juhla, ja se näkyy kansikuvissa esimerkiksi palmusunnuntain kirkkosaattueina.¹⁰⁴ Kansantapaisen virpomisen tavat ovat vaihdelleet eri puolilla Suomea, mutta pajunoksien kerääminen kotiin on ollut yleistä, mikä näkyy kansikuvissa.¹⁰⁵ Pääsiäisen koristeina ovat myös tiput koristamassa ruokapöytää.¹⁰⁶

Toukokuun alkuun ajoittuu lähekkäin kaksi suomalaisten viettämää juhlaa: vappu ja äitienpäivä. Kansilehdistä onkin huomattavissa, että näiden juhlien näkyminen vaihtelee vuorotellen, sillä molemmat ajoittuvat yhdeksännen numeron kohdalle. Vappu on ollut ylioppineiden juhlapäivä 1800-luvulta lähtien, mikä näkyy kansikuvissa erityisesti valkolakkien käytössä.¹⁰⁷ Ilmapallot, jotka olivat tyypillinen vapun koriste, luovat

¹⁰¹ Vain kerran on nähtävissä hääpari kulkemassa kirkosta ulos. KL 10/1937.

¹⁰² Näiden juhlien viettäminen on ollut tyypillistä. Ollila 2000, 29.

¹⁰³ Itsenäisyyspäivän ja pyhäinpäivän puuttuminen saattaa johtua joulunumeroiden paljouden vuoksi.

¹⁰⁴ Esim. KL 7/1934; KL 8/1938.

¹⁰⁵ Ks. kuva 1. Pajunoksia kerätty esim. KL 7/1932; KL 8/1933; KL 8/1935; KL 7/1936; KL 6/1937; KL 7/1938. Kuronen 1979, 115.

¹⁰⁶ KL 7/1931.

¹⁰⁷ KL 9/1930; KL 9/1933. Lehtonen 1979, 122.

vapputunnelmaa myöhemmässä kannessa.¹⁰⁸ Työväen osalta vapun juhlintaa ei kansikuvissa näy. Äitienpäivää on Suomessa juhlittu vuodesta 1918 lähtien. Ensimmäiset kevään kukat, kuten vuokot ja leskenlehdet, ovat tyypillisiä lasten äidilleen keräämiä luonnonkukkia.¹⁰⁹ Kansikuvissa näkyy muutamia kertoja lapsia keräämässä valkovuokkoja sekä ojentamassa niitä äideilleen, mikä viittaa äitienpäivän viettämiseen.¹¹⁰

Juhannuksen viettoon kuuluu paljon kansantapaisia sekä uskonnollisia piirteitä.¹¹¹ Molemmat tavat tulevat esille *Kotilieden* kansikuvissa. Rannalla roihuava suuri kokko ja Suomen lippu heilumassa lipputangossa kertovat perinteisestä juhannuksen vietosta.¹¹² Osassa juhla tulee ilmi lehden tiedoista, kun nimi sisällysluettelossa viittaa juhlaan tai kesäkuun tilalla lukee ”juhannus” tai ”juhannusnumero”.¹¹³ Näiden kansien kuvat ovat kesäisiä, mutta ne eivät ole yhtä selkeästi juhannukseksi tunnistettavia kuin esimerkiksi kokon polttaminen. Kristillisillä tavoilla on pitkät juuret myös juhannuksen vietossa, ja sunnuntaisin juhannuspäivänä on ollut tyypillistä käydä kirkossa, mikä myös näkyy kansikuvissa.¹¹⁴

Joulua pidetään usein vuoden tärkeimpänä tai suurimpana juhlanä.¹¹⁵ Tämä ajattelu näkyy *Kotilieden* kansikuvissa. Enimmillään jouluaiheisia kansia on vuodessa kolme kappaletta.¹¹⁶ Jouluaiheiset kansikuvat jakautuvat uskonnolliseen joulunumeroon ja sitä aikaisemmat kuvat ovat jouluun liittyviä, usein juhlaan valmistautumista. Joululahjojen valmistamista näkyy käsitöinä ja askarteluna, ja niitä kuvataan kansissa useana vuonna.¹¹⁷ Kansikuvien nimet, kuten *Joulupukin apulainen*, *Joululahjojen tekijä* ja *Joululahjaa valmistellaan* auttavat tunnistamaan työn tarkoituksen. Pipareiden leipominen ja joulusiivouskin ovat päässeet kuvituksiin.¹¹⁸ Yhdessä kannessa on kuvattu nuori lapsi kirjoittamassa joulupukille kirjettä, jossa näkyy teksti ”rakas joulupukki”.¹¹⁹ Joulun näyttäytyy näissä kansissa materiaalisena, kun tekeminen painottuu lahjoihin ja ruuan valmistukseen. Joulukansissa näkyvät lähinnä aikuiset naiset, jotka valmistelevat joulua koko perhettä varten.

¹⁰⁸ KL 9/1937.

¹⁰⁹ Dölle 1979, 128, 133.

¹¹⁰ KL 9/1932; KL 9/1935.

¹¹¹ Korhonen 1979, 144–145, 149.

¹¹² Ks. kuva 2. Kokko KL 12/1931. Suomen lippu KL 12/1933.

¹¹³ Kansikuvat *Juhannuskirkkoon* KL 12/1934 ja *Juhannusmatkalle* KL 12/1935.

¹¹⁴ Juhannuspäivä on ollut myös suosittu ripillepääsypäivä, mikä näkyy yhdessä kansikuvassa KL 12/1936. Korhonen 1979, 153.

¹¹⁵ Vento 1979, 196; Ollila 2000, 29.

¹¹⁶ Vuonna 1933 KL 22/1933, KL 23/1933 ja KL 24/1933 käsittelevät joulua.

¹¹⁷ KL 22/1930; KL 22/1932; KL 22/1933; KL 23/1933; KL 22/1934; KL 23/1938.

¹¹⁸ KL 22/1931; KL 23/1932; KL 23/1935.

¹¹⁹ KL 22/1937.

Joulunumeroissa kahta kantta lukuun ottamatta on kuvattu Raamatun aiheita. Madonna ja pyhä äiti ovat tyypillisimpiä raamatullisia kuvauksia.¹²⁰ Näissä kuvauksissa Jeesus-lasta pitää sylissänsä tyyni ja rauhallinen äitihahmo, jolla on sädekehä pään päällä. Raamatullisia aiheita kansissa ovat myös jouluevankeliumin kohtaukset, joissa itämaan tietäjät ovat antamassa lahjoja, itämaan tietäjät matkaavat seuraten tähteä sekä enkeli ilmoittamassa paimenille Jeesuksen syntymästä.¹²¹ Kahdessa kannessa näkyy myös suomalaisten kristillisiä tapoja viettää joulua.¹²² Näissä laulaminen tulee selkeästi esille, toinen kirkossa ja toinen kotona.

Kotiliesi on kuvannut juhlapyhien viettämisen tapoja. Niissä korostuvat kansanomaiset sekä uskonnolliset tavat, kuten kirkossa käynti. Perheen yhdessä viettämä aika juhlien aikana on vähemmällä huomiolla, sillä monet kannet, etenkin jouluna, käsittelevät juhlaan valmistautumista. Juhlien valmistelu näyttää olevan naisten vastuulla, näin lehdessä on haluttu korostaa naisen tehtäviä perheenemäntänä sekä perheen juhlien hengen luoja.

Koko kansaa koskevat juhlat ovat todellisuudessa enemmistön juhlia. 1930-luvulla Suomessa ollut uskonnonvapaus mahdollisti kuulumisen muihin uskontokuntiin sekä uskontoon kuulumattomuuden.¹²³ Vähemmistön juhlat ja niiden viettämisentavat eivät ole kuitenkaan kansikuvissa näkyvissä. Toisaalta monia juhlia käsitellään eri vuosina uskonnollisesta ja välillä kansantapaisesta näkökulmasta, mikä luo juhlinnasta monipuolisempaa kuvastoa. *Kotiliesi* on kansikuvissaan näyttänyt, mitkä juhlat kuuluvat tärkeinä suomalaisten elämään ja miten niitä voisi viettää. Koska juhlat koskettavat suurinta osaa suomalaisia, ja niiden kuvaaminen yhdistyy sekä uskonnollisuuteen että kansanperinteisiin, on sillä voitu rakentaa yleistä suomalaista identiteettiä.

¹²⁰ Nämä aiheet kuuluvat yleisesti katoliseen uskontoon, eivätkä ole luterilaiselle opille tyypillisiä. KL 24/1930; KL 24/1934; KL 24/1935.

¹²¹ Ks. kuva 4. Tässä järjestyksessä myös tekstissä: KL 24/1932; KL 24/1933; KL 24/1936.

¹²² KL 24/1931; KL 24/1937.

¹²³ Uskonnonvapauslaki 267/1922.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1922/19220267?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=uskonnonvapauslaki>.

4 Ajan naiskuvaa luomassa

4.1 Naiset ja tytöt tekevät työtä kotona

Käsittelen tässä kappaleessa, miten *Kotilieden* kansikuvat ovat luoneet 1930-luvun naiskuvaa tekemisen kautta. Vain muutamassa kannessa poseerataan ja otetaan katsekontaktia lukijaan ilman muuta tekemistä. Tämän vuoksi toimijuutta ja tekemistä on mielekästä tutkia.¹²⁴

Tekemisen olen jakanut alaluvuissa työntekoon ja vapaa-aikaan, sillä nämä erottuvat toisistaan usein selkeästi. Lasken kodin hoitamisen ja käsityöt naisten tekemäksi työksi, sillä ne eivät olleet vapaaehtoista tai tasa-arvoisia sukupuolten välillä. Naisia on kansikuvissa kuvattu miehiä ja lapsia huomattavasti enemmän, minkä vuoksi keskityn erityisesti naisiin. Miesten kuvaaminen eroaa naisista, mikä osaltaan rakentaa naiskuvaa ja näin vahvistaa sukupuolten kuvaamisen välistä eroa. Miehet tekevät peltotöitä muutamassa kannessa, mutta muuten heidän toimijuus liittyy vapaa-aikaan.

Sukupuolittuneisuus näkyi yhteiskunnassa selkeästi naisten ja miesten välisessä työnjaossa niin kotona kuin laajemmin.¹²⁵ Naisten yleissivistykseksi oli määritelty oman kotitalouden hoitaminen, ja elämän toimintapiiri oli ydinperheeseen liitettyä.¹²⁶ Sukupuolittuneeseen työnjakoon liittyi vahvasti ajatus äitiydestä. Äitien on ajateltu sopivan paremmin moniin työtehtäviin, kuten lasten- ja kodinhoitoon sekä käsitöiden tekemiseen.¹²⁷ 1930-luvun kotitalousideologian mukaisesti huomaan, kuinka *Kotilieden* kansikuvissa kotityöt ovat selkeästi naisten ja tyttöjen vastuulla.¹²⁸

Kansikuvissa ei ole näkyvissä kodin tai maaseudun ulkopuolista työntekemistä, vaan naisten työskentely on vahvasti kiinnittynyt kodin piiriin. Useat naiset ovat 1930-luvulla kuitenkin käyneet kodin ulkopuolella töissä esimerkiksi tehtaissa ja konttoreissa.¹²⁹ Myös *Kotiliesi* kannusti lukijoitaan työskentelemään kodin ulkopuolella, sillä se ei estänyt naista olemasta hyvä perheenemäntä.¹³⁰ Vaikka naisella olisi kodin ulkopuolinen työ, niin kodin ja lasten

¹²⁴ Kannot, joissa poseerataan: KL 7/1936; KL 2/1937; KL 3/1937.

¹²⁵ Marjanen 2012, 24.

¹²⁶ Kaarninen 1995, 80, 100; Helén 1997, 112; Ilmakunnas & Lahtinen 2021, 266–267.

¹²⁷ Helén 1997, 112; Marjanen 2012, 24.

¹²⁸ Ks. kuva 7, josta huomaa, miten tekeminen määräytyy sukupuolen mukaan.

¹²⁹ Nieminen 1997, 37.

¹³⁰ Kaarninen 1995, 195.

hoitaminen oli tehtävä työajan ulkopuolella.¹³¹ Kansikuvissa työtä tekevät perheenemännät, äidit ja työt. Palvelijat, piiat, apulaiset ja muut arjen auttajat eivät kansissa näy.

Sukupuolittuneessa työnjaossa käsitöiden tekeminen on ollut vahvasti osa naisten roolia.¹³² *Kotiliesi* on kannustanut naisia käsitöiden tekoon, ja lehdet sisältävät mittavan määrän erilaisia käsityöohjeita ja -liitteitä. Käsitöiden merkitys näkyy 1930-luvun kansikuvissa selkeästi, sillä naiset ja työt ovat usein kuvattuna keskeneräisten käsitöiden parissa. Tyypillisimpiä kansikuvissa näkyviä käsityötekniikoita ovat kangaspuilla maton tai ryijyn tekeminen, langan kehrääminen rukilla ja värttinällä, pitsinnypläys ja neulominen.¹³³ Monissa käsityötä näyttävissä kansissa ei aktiivisesti tehdä käsityötä vaan se on keskeneräisenä, usein sylissä tai pöydällä, ja nainen katselee haikailen ulos ikkunasta. Mielestäni tämä saattaa viitata siihen, että joutilaisuutta ei haluta korostaa vaan naisen pitäisi aina olla tekemässä jotain hyödyllistä, vaikka välillä työ keskeytyisi haikailuun.

Kotitöiden tekeminen ja kodin hoitaminen on ollut selkeästi naisten vastuulla.¹³⁴ *Kotilieden* artikkeleissa puhuttiin 1930-luvulla tasa-arvoisemmasta jaosta sukupuolten välillä kodin hoidossa ja kotitöissä.¹³⁵ On mielenkiintoista kuitenkin huomata, miten kansikuvissa näitä toiveita ja tavoitteita ei otettu millään tavalla huomioon. Pyykkien peseminen ja viikkaaminen, kasvien hoitaminen sekä siivoaminen ovat olleet *Kotilieden* kansikuvissa ainoastaan naisten vastuulla.¹³⁶ Myös leipomisessa nainen on aina kuvattu yksin keittiössä, essu ja huivi päällä.¹³⁷

Naisten työskentelyyn maaseudulla ovat 1930-luvulla kuuluneet myös monet ulkona tapahtuvat työt, kuten peltotyöt, karjanhoito, ja sadonkorjuu.¹³⁸ Miehet ovat osallistuneet kansikuvissa peltotöihin muutamaan otteeseen, mutta muuten työ on naisten tekemää. Työn kuormittavuudesta ei ole kansikuvissa tietoa, vaikka työ on fyysisesti raskasta ilman uusimpia apuvälineitä.¹³⁹ Sadonkorjuun aikana omenoiden poimiminen, marjastaminen ja

¹³¹ Kaarninen 1995, 81, 195; Marjanen 2012, 22.

¹³² Marjanen 2012, 42–43.

¹³³ Ks. kuva 5. Kehruu: KL 5/1932; KL 4/1935; KL 19/1937. Pitsinnypläys: KL 19/1933; KL 18/1934. Neulominen: KL 22/1932; KL 17/1934; KL 1/1935; KL 22/1935. Kangaspuut: KL 21/1930; KL 5/1933; KL 5/1937; KL 5/1938; KL 5/1939.

¹³⁴ Helén 1997; Kaarninen 1995.

¹³⁵ Kaarninen 1995, 195.

¹³⁶ KL 11/1931; KL 18/1931; KL 6/1933; KL 8/1932; KL 6/1933; KL 17/1937.

¹³⁷ Esim. KL 2/1930; KL 23/1932; KL 17/1933.

¹³⁸ Marjanen 2012, 24; Rahikainen 2019, 144.

¹³⁹ KL 10/1930; KL 13/1931; KL 8/1934; KL 14–15/1935; KL 13/1939.

sienestäminen näkyvät monessa kannessa.¹⁴⁰ Kerääminen näytetään peltotöiden tavoin miellyttävänä askareena, jota hoidetaan usein hymyissä suin. Peltotyöt ja sadonkorjuu näkyvät *Kotilieden* kansikuvissa tasaisesti koko vuosikymmenen ajan ja niissä korostuu naisten osallistuminen maaseudun fyysisiin töihin.

Aikaisemmat kappaleet ovat käsitelleet lähinnä aikuisten tekemää työtä, mutta myös tyttöjen työntekemistä näkyy kansikuvissa etenkin 1930-luvun alkupuolella. Vielä 1930-luvulla maaseudun lapset osallistuivat luonnollisesti maataloustöihin, mutta myös kaupungeissa lapset saattoivat olla työelämässä.¹⁴¹ Yleinen oppivelvollisuuslaki vuodelta 1921 lisäsi lasten koulutusta, etenkin maaseudulla.¹⁴² Lasten koulunkäynti tulee kansikuvissa selkeästi esille, mikä voi kertoa arvostuksesta koulutusta kohtaan. Kansalaisten kasvattaminen olikin *Kotiliedelle* tärkeää, joten lasten koulutuksen näkyminen on ymmärrettävää. Kansikuvissa koululaiset tekevät useasti läksyjä jopa kulmat kurtussa, välillä myös vanhemmat ovat auttamassa.¹⁴³

Nuoria tyttöjä on opetettu pienestä pitäen naisten perinteisten töiden pariin, jotta heistä varttuisi osaavia perheenmantiä.¹⁴⁴ Tyttöjen on odotettu auttavan äitiään kotitöissä koulun käynnin ohella, kun taas pojilla samanlaisia vaatimuksia ei ollut.¹⁴⁵ Kotitalousideologia tulee selkeästi esille kansikuvissa lasten toiminnassa, sillä nuoret tytöt osallistuvat usein naisten työskentelyyn. Lasten tekemät työt eivät vaikuta yhtä raskailta kuin aikuisten, mutta on selkeää, että tulevaisuuden töihin ja elämään opetellaan jo nuorella iällä. Kansikuvissa tytöt ovat usein tekemässä käsitöitä sekä osallistuneet eläinten hoitamiseen.¹⁴⁶

4.2 Vapaa-aikaakin löytyy elämästä

Kotiliedessä luotiin 1930-luvulla naisista ahkeraa ja toimeliasta kuvaa. Arjen tasapainottajana toimi vapaa-aika, jolloin etenkin kaupunkilaisilla oli monia vaihtoehtoja. Kansikuvissa vapaa-aika näkyy monipuolisesti eri aktiviteetteina, mutta edelleen myös melko sukupuolittuneena.

¹⁴⁰ Omenoita KL 18/1930; KL 17/1931; KL 18/1937. Marjoja KL 16/1932; KL 16/1935; KL 16/1936. Sieniä KL 18/1932; KL 18/1935.

¹⁴¹ Rahikainen 2019, 154–155, 160.

¹⁴² Rahikainen 2019, 163.

¹⁴³ Esim. KL 20/1930; KL 17/1932; KL 2/1936; KL 21/1936.

¹⁴⁴ Nieminen on tutkinut KL:n artikkeleita, joissa nimenomaan tyttöjä kehoitetaan kasvattamaan käytännöllisten taitojen pariin. Nieminen 1997, 47.

¹⁴⁵ Kaarninen 1995, 80.

¹⁴⁶ Käsitöitä esim. KL 17/1930; KL 10/1933; KL 2/1935; KL 6/1935; KL 22/1936; KL 22/1938. Eläinten hoito esim. KL 14/1930; KL 7/1935; KL 8/1936.

Kun miehet rentoutuvat sanomalehden ääreen nojatuolissa, naiset ja tytöt usein jatkavat kotitöitään.¹⁴⁷ Vapaa-aikaa näkyy kansikuvissa työskentelyä vähemmän.

Lukeminen on ollut 1930-luvulla yksi suosituimmista harrastuksista, etenkin nuorten tyttöjen osalta.¹⁴⁸ *Kotilieden* lukijoita kannustettiin lukemaan ahkerasti, ja lehdessä mainostettiin sekä höyty- että viihdekirjallisuutta.¹⁴⁹ Kansikuvissa lukeminen onkin yksi tyypillisimmistä vapaa-ajan aktiviteeteista. Naiset, miehet sekä lapset lukevat niin kirjoja, aikakauslehtiä kuin sanomalehtiä.¹⁵⁰ Lukeminen näyttäytyy usein myös yhteisöllisenä, kun esimerkiksi vanhempi lukee lapselleen.

Kahvi kuuluu kiinteästi suomalaiseen tapakulttuuriin niin arjessa kuin juhlassa, ja kahvia on usein juotu montakin kertaa päivässä.¹⁵¹ Suomalainen kahvikulttuuri 1930-luvulla oli vahvasti sukupuolittunutta, sillä kahvin keittäminen, tarjoilu sekä kahvittelu miellettiin naisten elämään.¹⁵² Nämä ajatukset näkyvät myös *Kotilieden* kansikuvissa. Kahvittelu ei ole yleensä pääosassa kuvaa, vaan se näkyy osana ihmisten arkea ja toimintaympäristöä.¹⁵³ Kahviin liittyvien kansikuvien määrä kertoo, kuinka yleistä ja tärkeäksi osaksi arkea kahvin juominen on 1930-luvulla ollut.

Kansikuvissa on vapaa-ajalla harrastettu myös liikuntaa, kuten hiihtämistä, kävelemistä ja luonnossa liikkumista. Niin naiset, miehet kuin poikalapsetkin ovat sukset jalassa talvisin, ja hiihtäminen on tyypillisin urheilumuoto talvisin.¹⁵⁴ Urheileminen on ollut etenkin poikien harrastuksena yleistä, mikä näkyy myös kansikuvissa.¹⁵⁵ Talveen kuuluvat luistelu sekä lasten pulkkailu.¹⁵⁶ Kesällä lapset ovat myös uimassa.¹⁵⁷

Lasten toiminta ei ole rajoittunut pelkästään aikuisten askareissa avustamiseen tai läksyjen tekemiseen. Kansikuvissa näkyy vapaa-aikaa viettäviä lapsia, jotka ovat enimmäkseen poikia. Pojilla olikin tyttöjä enemmän vapaa-aikaa, sillä heitä ei velvoitettu osallistumaan kotitöihin samalla tavalla.¹⁵⁸ Pojat esimerkiksi rakentavat lumiukkoja, käyvät lumisotaa ja leikkivät

¹⁴⁷ Ks. kuva 7. Esim. KL 21/1937.

¹⁴⁸ Kaarninen 1995, 172.

¹⁴⁹ Esim. ”Kotilieden lukupiirejä perustamaan!” KL 8/1931, 345; ”Emännän henkinen ravinto” KL 6/1936, 234.

¹⁵⁰ Ks. kuva 6. Esim. KL 2/1932; KL 4/1932; KL 20/1935; KL 21/1935; KL 21/1937, KL 2/1938; KL 22/1939.

¹⁵¹ Lindstén 2017, 11, 23, 53.

¹⁵² Lindstén 2017, 112.

¹⁵³ Esim. KL 20/1930; KL 20/1932; KL 22/1932; KL 13/1934; KL 20/1935; KL 14–15/1936; KL 23/1937.

¹⁵⁴ Ks. kuva 3. KL 3/1932; KL 4/1938; KL 2/1939; KL 2/1933; KL 7/1932.

¹⁵⁵ Kaarninen 1995, 53, 171.

¹⁵⁶ Luistelu KL 5/1934. Lapset ja pulkat KL 2/1935; KL 3/1938; KL 4/1939.

¹⁵⁷ KL 14–15/1934.

¹⁵⁸ Kaarninen 1995, 80.

leluilla.¹⁵⁹ Kukkien kerääminen niityllä on myös tyypillistä toimintaa, etenkin tyttöjen osalta.¹⁶⁰ Lapset ovat välillä leikkiessään jopa riehakkaita, mikä eroaa muusta kansikuvissa näyttäytyvissä tunteissa.

Vapaa-aikaan kuuluvat oleellisesti erilaiset sosiaaliset tilanteet, jotka eivät liity työntekemiseen. Olen ottanut vapaa-ajan käsittelyyn tilannekuvat, joissa on nähtävissä esimerkiksi kokoontuminen tai leikki. Monien ihmisten kokoontumiset, jotka eivät ole perheen keskeisiä, sijoittuvat useimmiten kirkkojen pihoille.¹⁶¹ Ihmiset kokoontuvat myös esimerkiksi seuraleikkeihin sekä markkinoiden ja juhlien vuoksi.¹⁶²

Perheet eivät ole olleet historiassa niin yksinkertaisia kuin usein on väitetty tai kuviteltu, sillä perheen määritelmät ja muodot ovat olleet monipuoliset.¹⁶³ Käsitteet perheestä olivat 1930-luvulla normatiivisen ajattelun mukaisia.¹⁶⁴ Perinteisen ydinperheen malli näkyy *Kotilieden* kansikuvissa useasti mukavana yhteisenä vapaa-ajanviettona. Kansien perheisiin kuuluvat äiti, isä, lapset ja välillä myös isovanhemmat. Kaupunkilaiskodeissa yhdessä ollaan usein olohuoneessa sohvilla ja nojatuoleilla.¹⁶⁵ Monet tekevät omia askareitaan, kuten käsitöitä tai lukevat kirjaa, mutta tilassa on yhteisöllisyyttä. Myös huviretkelle on lähdetty koko perheen voimin.¹⁶⁶

Yksittäinen kansikuva kertoo yksityiskohtaisemmin työskentelystä ja vapaa-ajasta, mutta kokonaisuutta tarkastellessa on mahdollista huomata *Kotilieden* luoma laajempi kuva naiseudesta. Kansikuvista näkyy selkeästi sukupuolittuneisuus niin aikuisten kuin lasten kohdalla. Naisten tehtävänä on ollut hoitaa kotia ja tehdä ahkerasti puhdetöitä. Tyttöjen on opeteltava naisten töihin jo nuorena, kun taas pojat ovat toimineet vapaammin. Naisten elämä 1930-luvulla on toki ollut monipuolisempi kuin kansikuvat näyttävät. Kansikuvat kuitenkin kertovat kokonaisuutena *Kotilieden* luomasta naiskuvasta, ja siitä, mitä naisen tulisi tehdä.

¹⁵⁹ Esim. KL 6/1930; KL 3/1933; KL 23/1939.

¹⁶⁰ Esim. KL 9/1932; KL 13/1932.

¹⁶¹ KL 7/1934; KL 12/1934; KL 8/1938.

¹⁶² Vappujuhla KL 9/1933. Seuraleikki KL 9/1934. Markkinat KL 18/1939.

¹⁶³ Ilmakunnas & Lahtinen 2021, 18–19.

¹⁶⁴ Ahdeoja 2003, 28.

¹⁶⁵ Esim. KL 21/1937; KL 23/1937; KL 19/1939; KL 22/1939.

¹⁶⁶ KL 13/1935.

5 Yhteenveto

Kotilieden kansikuvat ovat 1930-luvulla ottaneet vaikutteita ja normeja vallitsevasta yhteiskunnasta, mutta toisaalta ne ovat myös rakentaneet kuvastoa suomalaisuudesta ja naiseudesta. Tässä tutkielmassa olen tutkinut, mitä toistuvia teemoja *Kotilieden* kansikuvissa 1930-luvun aikana on nähtävissä. Aiheet toistuvat sykleittäin vuodenaikojen mukaan. Kaikki tapahtuu uudestaan samaan aikaan vuodesta toiseen eikä suuria muutoksia tai poikkeuksia ole näkyvissä vuosikymmenen aikana. Kansikuvien kuvittajia on yli 20, ja heidän kuvitustyyliinsä vaihtelevat. Kokonaiskuvan hahmottamisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen myötä kansikuvista on noussut esille painottuminen suomalaiseen identiteettiin sekä naiskuvan rakentamiseen.

Kansikuvissa on nähtävissä perinteinen ja isänmaallinen maaseutumaiseman kuvasto sekä koko kansaa yhdistävät juhlapyhät. Kansallinen maisema painottuu metsä-, pelto- ja järvimaisemiin. Maisemakuvissa sää seuraa vuodenaikojä, ja ne näytetään ihanteellisina. Suurimmat juhlapyhät, kuten pääsiäinen, juhannus ja jouluk, näkyvät kansikuvissa vuosittain uskonnollisina sekä kansantapaisina. Kansallisen maiseman ja juhlapyhien myötä on rakennettu suomalaista identiteettiä. Aiheet ovat samanlaisia kuin monen muun ajan vaikuttajien, mikä kertoo yhtenäisestä ajatuksesta suomalaisuudesta ja Suomesta. *Kotiliesi* on kansikuvillaan näyttänyt, mitä suomalaisuuteen oleellisesti kuuluu ja näin rakentanut yksilöä laajempaa identiteettiä.

Naiskuvaa on rakennettu kansikuvissa etenkin työnteon kautta, mutta myös vapaa-aikaa on näkyvissä. Kotitalousideologia ja perheenmännöyys ovat vallitsevia teemoja koko 1930-luvun ajan. Sukupuolittuneisuus työnjaossa on selkeästi esillä, vaikka *Kotiliesi* on artikkeleissaan esittänyt ajatuksia ja vaatimuksia kotitöiden tasa-arvoisemmasta jakautumisesta naisten ja miesten välillä. Naisen tehtävät kodin piirissä ovat laajat, mikä näkyy myös kansikuvissa. Nuorten tyttöjen toiminnassa näkyy selkeästi osallistuminen naisten työskentelyyn kotitalousideologian oppien mukaisesti. Miehet ja poikalapset tekevät puolestaan vähemmän töitä, ja he näkyvät useammin vapaa-aajan aktiviteeteissa. *Kotiliesi* on kansikuvissaan rakentanut rauhallista, työteliästä ja nöyrää naiskuvaa, mitä miesten toiminnan kuvauksen erilaisuus vahvistaa.

Kansikuvat eivät anna realistista kuvaa suomalaisten elämästä 1930-luvulta, mistä myös aikalaiset ovat huomauttaneet. Kansikuvien aiheet on valittu idyllisyyttä korostaen. Arjen

ärsykeitä, kuten työnteon likaisuutta tai kuormittavuutta, ei ole nostettu esille. Kansikuvia voidaan pitää aikansa mediana ja ihanteiden näyttämönä, miltä naisen elämä ja koti tulisi näyttää. Kansikuvien tarkoituksena on tuoda esille lehden linjaa sekä toimia myyntivalttina, onhan se usein ensimmäinen asia mitä lukija näkee. Kiiltokuvamaisuus ja idyllisyys kansikuvissa on siis ymmärrettävää.

Kotiliettä on tutkittu monipuolisesti jo monen vuosikymmenen ajan useasta eri näkökulmasta ja tieteenalasta käsin. Tutkimusta on tehty etenkin lehden alkuvuosikymmeniltä ja sodan ajalta. Lisätutkimukset *Kotilieden* myöhemmistä ajoista laajentaisivat tutkimuksen kenttää. Kansikuvista tehtyä tutkimusta on vähäisesti niin *Kotilieden* kuin muiden lehtien osalta. Kansikuvista usein heijastuu lehden sisältöön viittaavia piirteitä ja lehden linjaa, minkä vuoksi se on mielenkiintoinen tutkimuskohde. Pitkän aikavälin historia ja muutokset ovat myös mahdollinen tutkimussuunta. Esimerkiksi 1940-luvulla *Kotilieden* kansikuvat siirtyvät asteittain kuvituskuvista valokuvaan, ja lopulta kuvitukset loppuvat täysin. Jatkotutkimukseen on siis valtava määrä mahdollisia näkökulmia sekä aineistoa suomalaisen lehdistön kontekstissa.

1930-luvun *Kotilieden* kansikuvat näyttävät pintapuolisesti kiiltokuvamaisena kokonaisuutena, jossa näkyy onnellinen suomalainen elämä. Tarkempi tutkimus kansikuvien maailmasta on osoittanut, kuinka vahvasti kuvitukset ovat kytköksissä ajan yhteiskuntaan, normeihin ja arvoihin.

Lähteet

Aineisto

Kotiliesi 1930–1939. <https://digi.kansalliskirjasto.fi>

Tutkimuskirjallisuus

SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Aaltio, Ulla: *Martta Wendelinin kuvittamat Kotilieden ja Aitta-lehden kannet 1920- ja 1930-luvulla*. Taidehistorian pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto 1984.

Ahdeoja, Päivi: *Sadun ja toden maailma. Martta Wendelin 1893–1986*. Tuusula, Tuusulan museo 2003.

Aunila, Seija: *Kuinka naistenlehdestä tuli osa sotapropagandaa. Naisihanteen muodostuminen ja muokkautuminen Kotiliesi-lehdessä toisen maailmansodan aikana*. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto 2020.

Burke, Peter: *Eyewitnessing. The Uses of Images as Historical Evidence*. Reaktion Books 2001.

Dölle, Sirkku: Äitienpäivä. *Juhlakirja: suomalaiset merkkipäivät*. Toim. Urpo Vento. Kalevalaseuran vuosikirja 59. SKS, Helsinki 1979, 127–136.

Helén, Ilpo: *Äidin elämän politiikka. Naissukupuolisuus, valta ja itsesuhde Suomessa 1880-luvulta 1960-luvulle*. Gaudeamus, Tampere 1997.

Ilmakunnas, Johanna & Lahtinen, Anu: Johdanto. *Perheen jäljillä. Perhesuhteiden moninaisuus Pohjolassa 1400–2020*. Toim. Johanna Ilmakunnas & Anu Lahtinen. Vastapaino, Tampere 2021, 11–30.

Järvi, Outi: Kuvia konteksteissaan. Kuvallisen ilmaisun perinteitä ja uusia ulottuvuuksia. *Kuvia analysoimaan. Kuva-analyysin malleja ja sovelluksia*. Toim. Outi Järvi & Merja Koskela. Vaasan yliopisto 2005, 16–32.

Kaarninen, Mervi: *Nykyajan tytöt. Koulutus, luokka ja sukupuoli 1920- ja 1930-luvun Suomessa*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki 1995.

Karlsson, Risto & Jaatinen, Eeli: *Kansikuva uusiksi. Kuusikymmentä vuotta elämää ja ihmisiä Yhtyneissä kuvalehdissä*. Yhtyneet kuvalehdet, Helsinki 1996.

Kiili, Heidi: *Martta Wendelinin äitikuvat vuosina 1940–1944. Sotavuosien Kotiliesi-lehtien kansikuvien feminististä lähilukua*. Taidehistorian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, 2015.

- Kiiskinen, Harri: Talous, käytänne ja kvantitatiivinen analyysi kulttuurihistoriallisesti suuntautuneessa tutkimuksessa. *Kulttuurihistoriallinen katse*. Toim. Heli Rantala & Sakari Ollitervo. Cultural History – Kulttuurihistoria 8. Turun yliopisto, Turku 2010, 80–97.
- Kivikuru, Ulla: *Vieraita lehtiä: aikakauslehti ajan ja paikan risteyksessä*. Yliopistopaino, Helsinki 1996.
- Korhonen, Teppo: Juhannus. *Juhlakirja: suomalaiset merkkipäivät*. Toim. Urpo Vento. Kalevalaseuran vuosikirja 59. SKS, Helsinki 1979, 144–154.
- Kupiainen, Reijo: Voiko kuvaa lukea? Visuaalisen lukutaidon kysymyksiä. *Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Toim. Leena-Maija Rossi & Anita Seppä. Gaudeamus, Helsinki University Press. Helsinki 2007, 36–54.
- Kuronen, Aira: Palmusunnuntai Liperin Viinijärvellä. *Juhlakirja: suomalaiset merkkipäivät*. Toim. Urpo Vento. Kalevalaseuran vuosikirja 59. SKS, Helsinki 1979, 115–121.
- Laine, Silja: Sää, meri ja vuodenajat Eva Christina Lindströmin muistikirjassa 1859–1893. *Muutoksen tyrskyt ja kotirannan mainingit. Kulttuurisia näkökulmia merentutkimukseen*. Toim. Jaana Kouri & Tuomas Räsänen & Nina Tynkkynen. SKS 2020, 207–229.
- Lehtonen, Juhani U. E.: Vappu. *Juhlakirja: suomalaiset merkkipäivät*. Toim. Urpo Vento. Kalevalaseuran vuosikirja 59. SKS, Helsinki 1979, 122–126.
- Leino-Kaukiainen, Pirkko: Aikakauslehdistön itsenäistymisvuodet 1918–1955. *Suomen lehdistön historia 10. Aikakauslehdistön kehityslinjat*. Toim. Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1992.
- Lindsten, Sivi: *Arkista ruokaa vai julkista terveyttä. Suomalaisten muuttuva käsitys terveellisestä ruokavaliosta Kotilieden sivuilla 1960- ja 1970-luvuilla*. Kulttuurihistorian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto 2023.
- Lindstén, Helena: ”Olkaa hyvä ja ottakaa. Pankaa sekaan ja kaatakaa.” *Kahvinjuonti suomalaisten maaseutukotien arjessa ja juhlassa 1920-luvulta 1960-luvun lopulle*. Kulttuurihistorian väitöskirja. Turun yliopisto 2017.
- Malmberg, Raili: Naisten ja kotien lehdet aikansa kuvastimina. *Suomen lehdistön historia 8. Yleisaikakauslehdet*. Toim. Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1991a, 191–291.
- Malmberg, Raili: Yleislehtien kuohuvat vuodet 1934–1980. *Suomen lehdistön historia 8. Yleisaikakauslehdet*. Toim. Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1991b, 107–189.

- Marjanen, Päivi: *Koulukäsityö vuosina 1866–2003. Kodin hyvinvointiin kasvattavista tavoitteista kohti elämönhallinnan taitoja*. Kasvatustieteiden väitöskirja, Turun yliopisto 2012.
- Mäkiranta, Mari & Timonen, Eija: Muuttuvat suomalaisuuden kuvastot. *Näkyväksi sepitetty maa. Näkökulmia Suomen visualisointiin*. Toim. Mari Mäkiranta & Ulla Piela & Eija Timonen. Kalevalaseuran vuosikirja 96. SKS, Helsinki 2017, 7–19.
- Nieminen, Marjo: *Kotitalousideologiasta avarampaan naiskäsitykseen. Kotiliesi naisten koulutuksen kuvaajana ja arvottajana 1923–1993*. Suomen historian lisensiaatintutkimus. Turun yliopisto, 1997.
- Nikkilä, Eeva: *Sikojen eletyt tilat ja paikat: sikalat, siiankasvatus ja siianhoito 1900-luvun alun Suomessa*. Turun yliopiston julkaisuja – Annales Universitatis Turkuensis sarja. Humaniora, Turku 2024.
- Ollila, Anne: *Aika ja elämä. Aikakäsitys 1800-luvun lopussa*. SKS, Helsinki 2000.
- Pesola, Kristiina: *Kotien ja kansakunnan menestykseksi. Perhe- ja kotitalousaate Kotilieden kotitalouskeskustelussa 1920-luvulla*. Suomen historian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto 2020.
- Pätäri, Jenny & Kupiainen, Reijo: *Koulutaulujen Suomi. Näkyväksi sepitetty maa. Näkökulmia Suomen visualisointiin*. Toim. Mari Mäkiranta & Ulla Piela & Eija Timonen. Kalevalaseuran vuosikirja 96. SKS, Helsinki 2017, 58–77.
- Rahikainen, Marjatta: *Lasten työnteko ja lapsityövoiman kysyntä teollistuvassa Suomessa. Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi: Suomi kehityksen kiinniottajana*. Toim. Juhani Koponen & Sakari Saaritsa. Gaudeamus, Helsinki 2019, 151–165.
- Räsänen, Minnamari: *Vuoden 1958 Kotiliesi-lehtien kosmetiikkamainosten tekstit tuottamassa 50-luvun naiskuvaa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto 2021.
- Schuurman, Nora & Taina Syrjämaa: *Shared Spaces, Practices And Mobilities: Pet–Human Life in Modern Finnish Homes*. *The Journal of Architecture, Design and Domestic Space*. Volume 18, 2021, 173–194. <https://doi.org/10.1080/17406315.2021.1963611> [viitattu 11.12.2024]
- Tommila, Päiviö & Salokangas, Raimo: *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Edita, Helsinki 1998.
- Turunen, Arja: *Naistenlehdet Suomessa 1880-luvulta 1930-luvulle*. *Media & Viestintä*, 37(2) 2014, 38–56. <https://doi.org/10.23983/mv.62866> [viitattu 13.9.2024]
- Turunen, Arja: *"HAME, HOUSUT, HAMEHOUSUT! VAI MIKÄ ON TULEVAISUUTEMME?" Naisten päällyshousujen käyttöä koskevat pukeutumishjeet*

ja niissä rakentuvat naiseuden ihanteet suomalaisissa naistenlehdissä 1889–1945.

Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto 2011.

Töyry, Maija: Naistenlehtien keskinäiset erot ja samankaltaisuudet. *Media & viestintä*, 31(1) 2008, 21–34. <https://doi.org/10.23983/mv.63033> [viitattu 3.10.2024]

Vento, Urpo: Joulu, vuoden suurin juhla. *Juhlakirja: suomalaiset merkkipäivät*. Toim. Urpo Vento. Kalevalaseuran vuosikirja 59. SKS, Helsinki 1979, 196–202.

Verkkolähteet

Kotiliesi -näyttely. Nurmijärvi-Taiteen museo -verkkosivut.

<https://www.nt-museo.net/kotiliesi-nayttely> [viitattu 11.11.2024]

Uskonnonvapauslaki, 267/1922.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1922/19220267?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=uskonnonvapauslaki> [viitattu 21.1.2025]

Liitteet

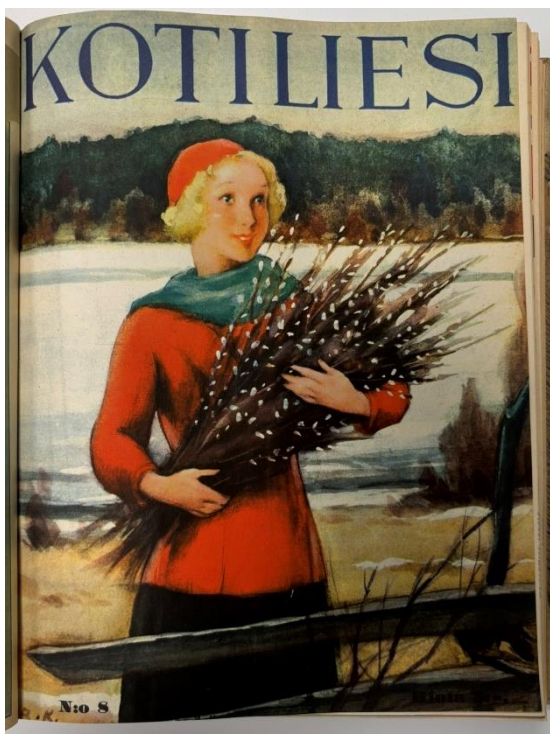
Taulukko 1. Kuvittajien nimet ja kuvitusten määrät

Kuvittaja	Määrä
Martta Wendelin	114
R. Koivu	37
P. Söderström	20
E. Muona	16
Nimeämätön	8
Lea Jännes	8
Paul Kegel	7
Karin Vikstedt	4
Askola	2
Eino Kauria	2
Aino Tapanainen	1
Tuomas Mälkiä	1
Doris Bengtström	1
Anders Zorn	1
Aarne Pietinen	1
Eeli Laaksonen	1
Risto Caján	1
Hanna Siegfrid	1
Valokuvaamo Apollo	1
Heinrich Iffland	1
Irma Järveläinen	1
Rafael	1

Taulukko 2. Vuoden 1934 kaunokirjalliset teokset kansikuvissa

Lehden numero	Kaunokirjallinen teos ja julkaisuvuosi	Kirjailija	Kansikuvan kuvittaja
1/1934	Seitsemän veljestä (1870)	Aleksis Kivi	Koivu
2/1934	Siihen aikaan kun kuin isä lampun osti (1883)	Juhani Aho	Koivu
3/1934	Hanna (1836)	Runeberg	Koivu
4/1934	Kalevala, XX runo (1835)	Elias Lönnrot	Koivu
5/1934	Talvi-iltain tarinoita (1850–1879)	Sakari Topelius	Koivu
6/1934	Helmikoristeinen kirjanmerkki (1923)	Hj. Nortamo	Koivu
7/1934	Lastuja (1921)	Juhani Aho	Koivu
8/1934	Torpanpoika (1883)	Pietari Päiväranta	Koivu
9/1934	Laulu tulipunaisesta kukasta (1905)	Johannes Linnankoski	Koivu
10/1934	Lukemisia lapsille (1865)	Sakari Topelius	Koivu
11/1934	Kanteletar (1840)	Elias Lönnrot	Koivu
12/1934	Kirkonkello (1922)	Maila Talvio	Koivu
13/1934	Papin rouva (1893)	Juhani Aho	Koivu
16/1934	Koivu ja tähti (1852)	Sakari Topelius	Koivu
17/1934	Lakeuksien lukko (1920)	Artturi Leinonen	Wendelin
18/1934	Jaarituksia (1920)	Nortamo	Wendelin
19/1934	Seitsemän veljestä (1870)	Aleksis Kivi	Wendelin
20/1934	Katinka Rabe (1920)	Aino Kallas	Wendelin
21/1934	Hirvenhiihtäjät (1832)	Runeberg	Wendelin
22/1934	Hanna (1886)	Minna Canth	Wendelin
23/1934	Vanhempieni romaani (1928)	Arvid Järnefelt	Wendelin

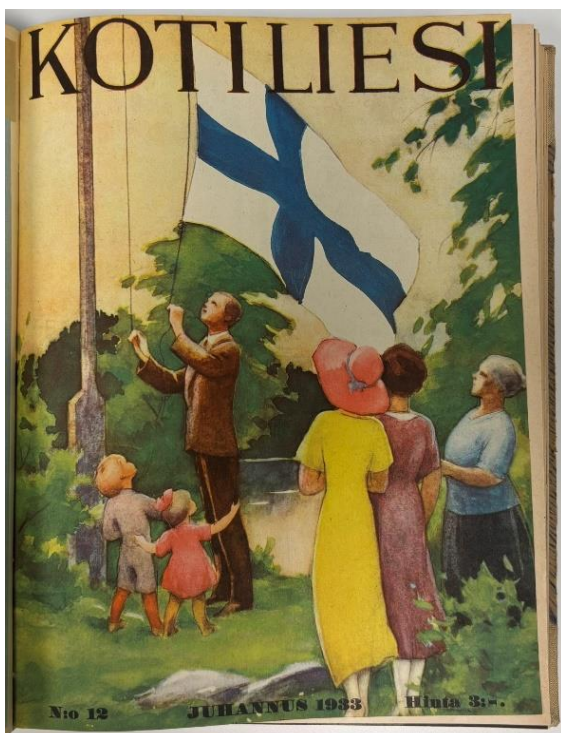
Kuva 1. KL 8/1933

"Kevätvirpiä". Kuvittanut R. Koivu.

Nuori nainen pääsiäisen aikaan on kerännyt pajunoksia. Maisema on keväinen jo hieman sulaneessa, mutta vielä lumisessa maisemassa. Taustalla näkyy peltoa ja metsää. Kuva: Nina Tiempo.

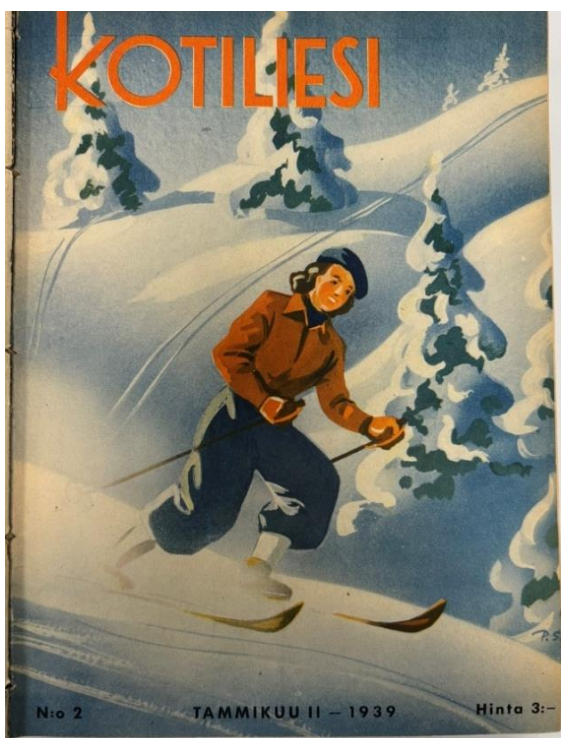
Kuva 2. KL 12/1933

"Lippu tankoon". Kuvittanut R. Koivu.

Perhe on kerääntynyt lipputangon ympärille lipun nostoon. Juhannusta vietetään kesäisessä järvimaisemassa. Kuva: Nina Tiempo.

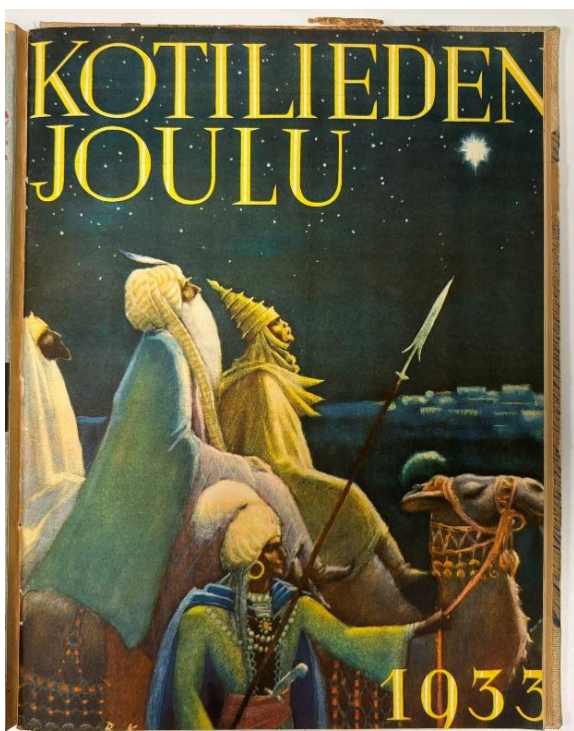
Kuva 3. KL 2/1939

Kuvittanut P. Söderström.

Kanessa nainen on hiihtämässä housut jalassa. Luminen maisema näyttää Suomen talvea parhaimmillaan. Kuva: Nina Tiempo.

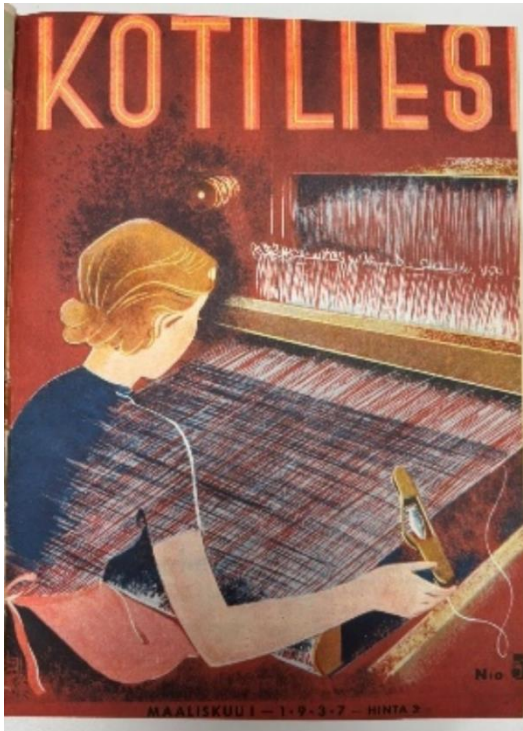
Kuva 4. KL 24/1933

"Tähden johtaessa". Kuvittanut R. Koivu.

Raamatun kertomuksen mukaisesti itämaan tietäjät matkalla seuraten tähteä. Tyypillinen jouluevankeliumi kohtausta. Kuva: Nina Tiempo.

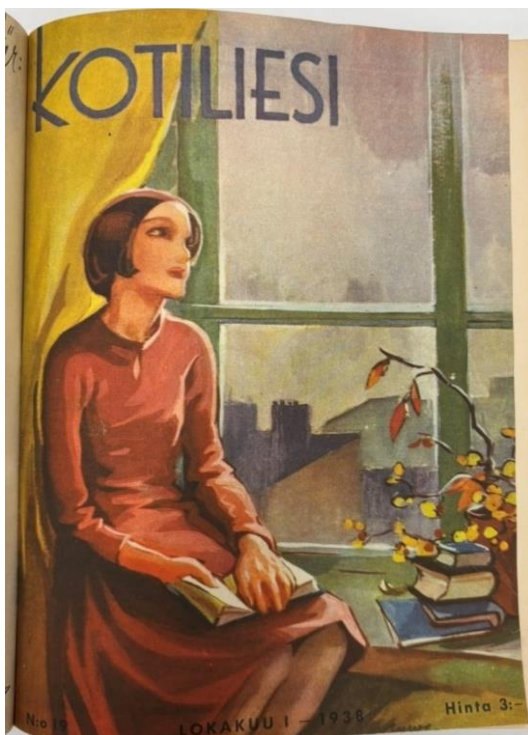
Kuva 5. KL 5/1937

Kuvittanut Lea Jännes.

Nainen tekemässä kangaspuilla käsitöitä. Jänneksen piirtotyylillä poikkeaa huomattavasti muista kuvittajista. Tausta on yksivärinen. Kuva: Nina Tiempo.

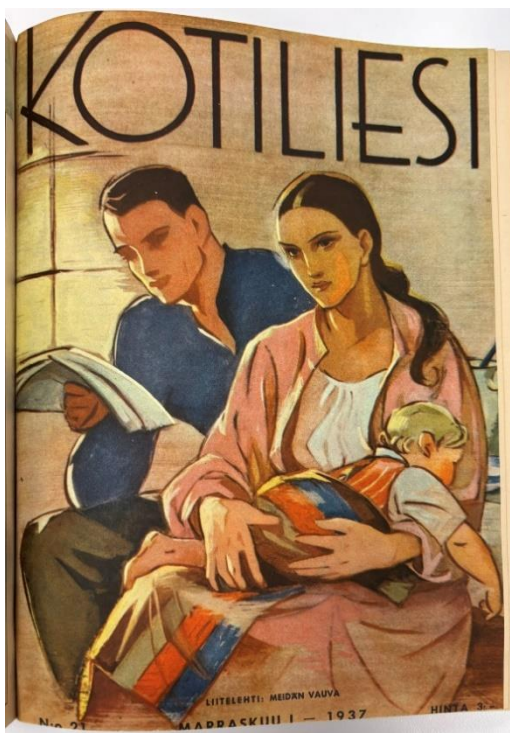
Kuva 6. KL 19/1938

Kuvittanut Martta Wendelin.

Nainen katselee kaihoisasti ulos ikkunasta ja lukeminen on jäänyt kesken. Ikkunasta näkyy kaupunkimaisemaa eli talojen kattoja. Sää on syksyisen harmaa, mitä lakastuneet lehdet ruukussa vahvistaa. Kuva: Nina Tiempo.

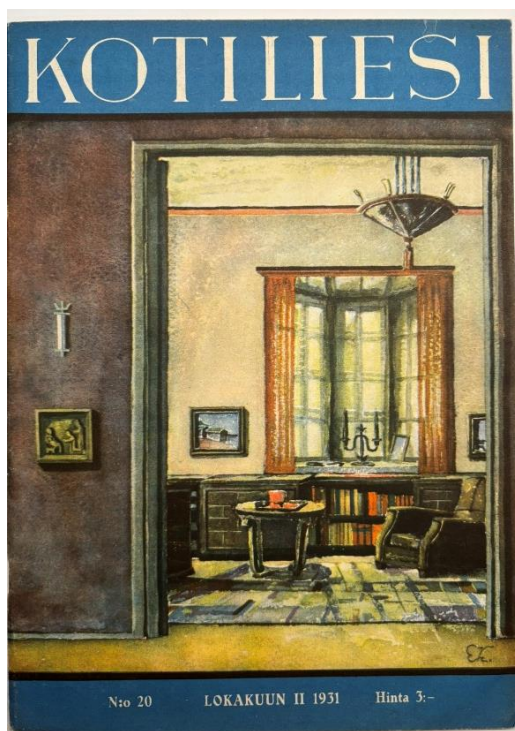
Kuva 7. KL 21/1937

Kuvittanut Martta Wendelin.

Perhepotretti. Nainen hoitaa lasta, isä lukee sanomalehteä. Kertoo ajan naiskuvasta. Tausta on lähes yksivärinen. Kuva: Nina Tiempo.

Kuva 8. KL 20/1931

"Kotikirjastosta". Kuvittanut Eino Kauria.

Kaupunkilaiskodin sisustuskuva. Kannen muotoilussa "kehystetty" kuva. Kuva: Nina Tiempo.